

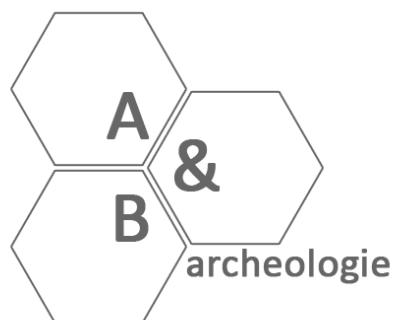
2021.052

Archeologienota Olsene Centrumstraat

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Paulien FONTEYN

15-3-2021

Titel: Archeologienota Olsene Centrumstraat

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Paulien Fonteyn

Uittreksels uit CartoWeb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18084 - www.ngi.be

Projectcode bureauonderzoek: 2021C74

Intern projectnummer: 2021.052

Locatiegegevens: Oost-Vlaanderen, Zulte (Olsene), Centrumstraat

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 86762,33 en Y: 180277,83; X: 86932,05 en Y: 180358,32

Oppervlakte plangebied: ca. 3254m²

Kadastergegevens: Zulte, Afdeling 2/Olsene, Sectie B, 6892D en 689T (zie figuur 6)

Topografische kaart: zie figuur 4 en 5

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Paulien Fonteyn (erkend archeoloog)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-Waas, 15/03/2021

© Acke & Bracke bv, Damstraat 206A, 9180 Moerbeke-Waas. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	6
2. BUREAUONDERZOEK	7
2.1. HUIDIGE TOESTAND	7
2.2. GEPLANEDE WERKEN	8
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	10
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING	10
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	13
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING	15
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING	16
2.4. HISTORISCHE SITUERING	19
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING	27
2.5.1. STEENTIJDEN	27
2.5.2. ROMEINSE PERIODE	27
2.5.3. MIDDELEEUWEN	27
2.5.4. NIEUWSTE TIJD	28
2.5.5. ONBEPAALE DATERING	28
3. SYNTHESE	30
3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	30
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	31
3.3. VERDER VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM	32
3.4. VERDER VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM	33
3.5. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	33
4. SAMENVATTING	36
5. BIBLIOGRAFIE	39
6. BIJLAGES	41

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Olsene (Zulte) Centrumstraat (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen meer dan 3000m² bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaard gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied en van de directe omgeving werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.¹ Deze online databank is uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

¹ <https://inventaris.onroerendergoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie werd gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast werd in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en werden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen werd ten eerste verder afgetoetst of vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

Het terrein is ca. 3254m² groot, heeft een min of meer vierkante vorm en sluit in het oosten aan op een zijweg van de Centrumstraat en in het zuiden op de Groeneweg, met meteen ten zuiden ervan de spoorlijn Gent-Rijssel. Ten noordoosten van het plangebied loopt de Centrumstraat/ Oudenaardestraat (N459) via een brug overheen de spoorweg. Het terrein is onbebouwd en in gebruik als weiland. In het noordwestelijke deel is een depressie, waarrond enkele bomen groeien, aanwezig.

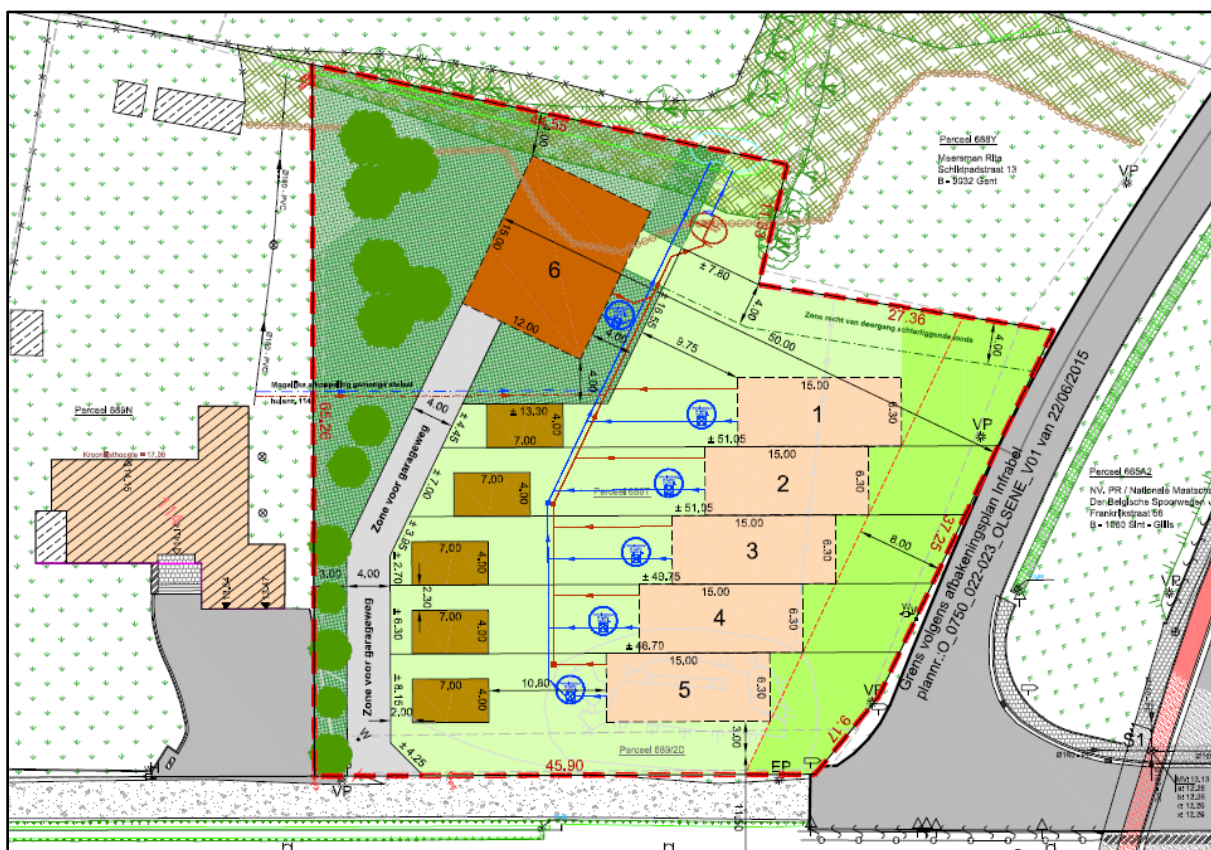

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2020 (bron: geopunt.be).

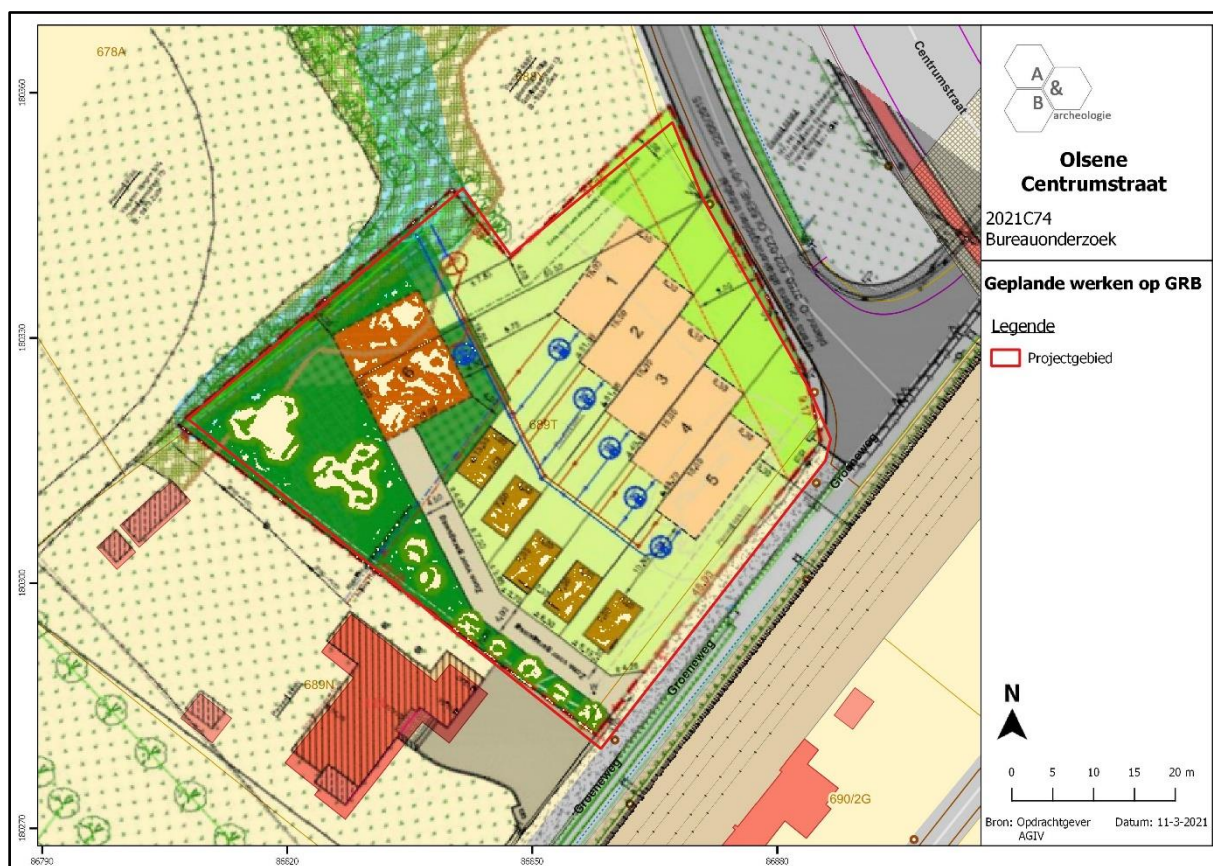
2.2. Geplande werken

Het terrein zal verkaveld worden in zes loten, waarvan vijf toekomstige woningen (loten 1 t.e.m. 5), gesitueerd langsheen de Centrumstraat, en een loods (lot 6), ingeplant in het noordwestelijke deel van het terrein. Elk van de woningen wordt voorzien van een voor- en achtertuin, waarin een garage kan worden gebouwd. Om toegang te verschaffen tot deze garages en de achterliggende loods, wordt een nieuwe weg aangelegd in het westelijke deel van het plangebied. Rondom de nieuwe weg en loods wordt een groenzone aangelegd. Bij elk van de loten wordt een hemelwaterput met diameter van 2,65m uitgegraven.

Er zullen aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het volledige plangebied: het bouwrijp maken van het terrein, de bodemingrepen voor de aanleg van de wegenis, de aanleg van nutsleidingen en -voorzieningen, het uitgraven van de hemelwaterputten, de funderingswerken, het optrekken van de gebouwen, de aanleg van tuinen en groenzones, enz. Ook het werfverkeer zal invloed hebben op de ondergrond.

Figuur 2 Uitsnede uit het ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).

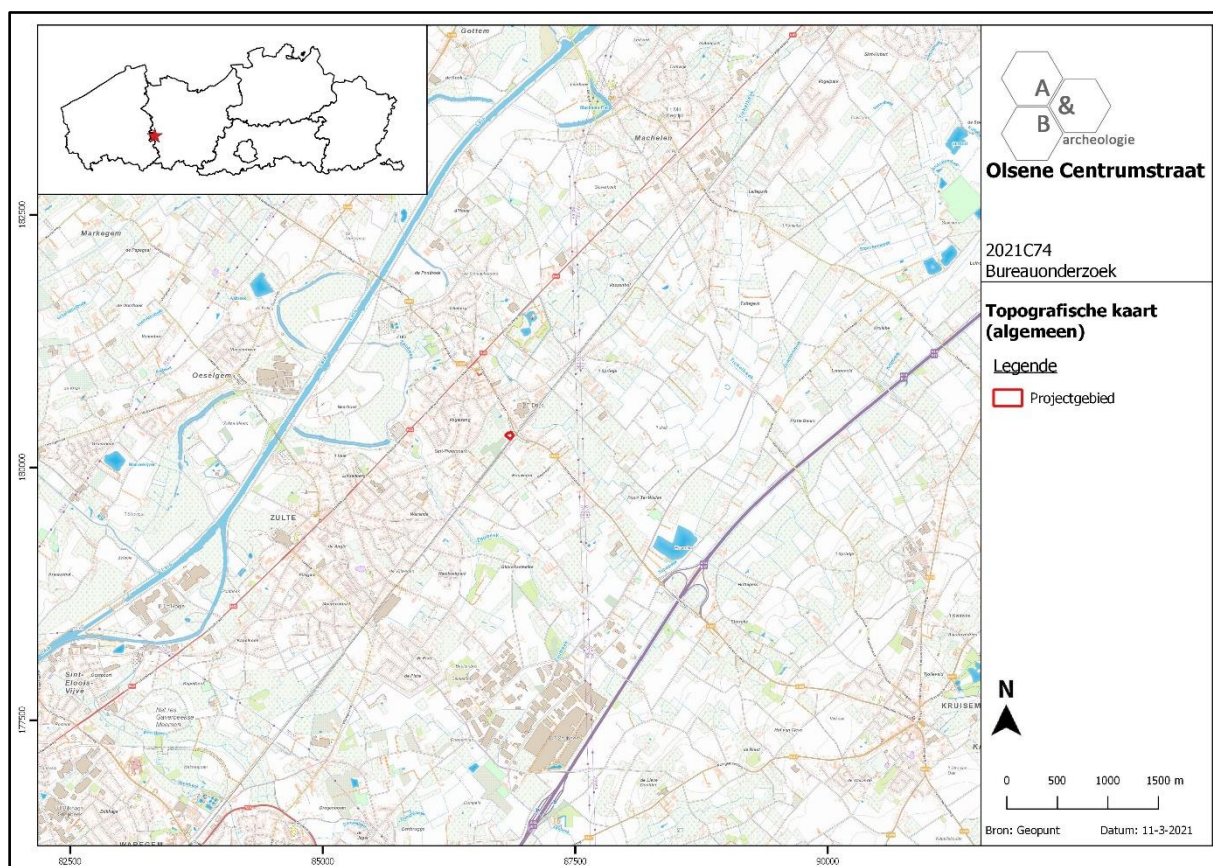
Figuur 3 Geplande werken geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).

2.3. Landschappelijke ligging

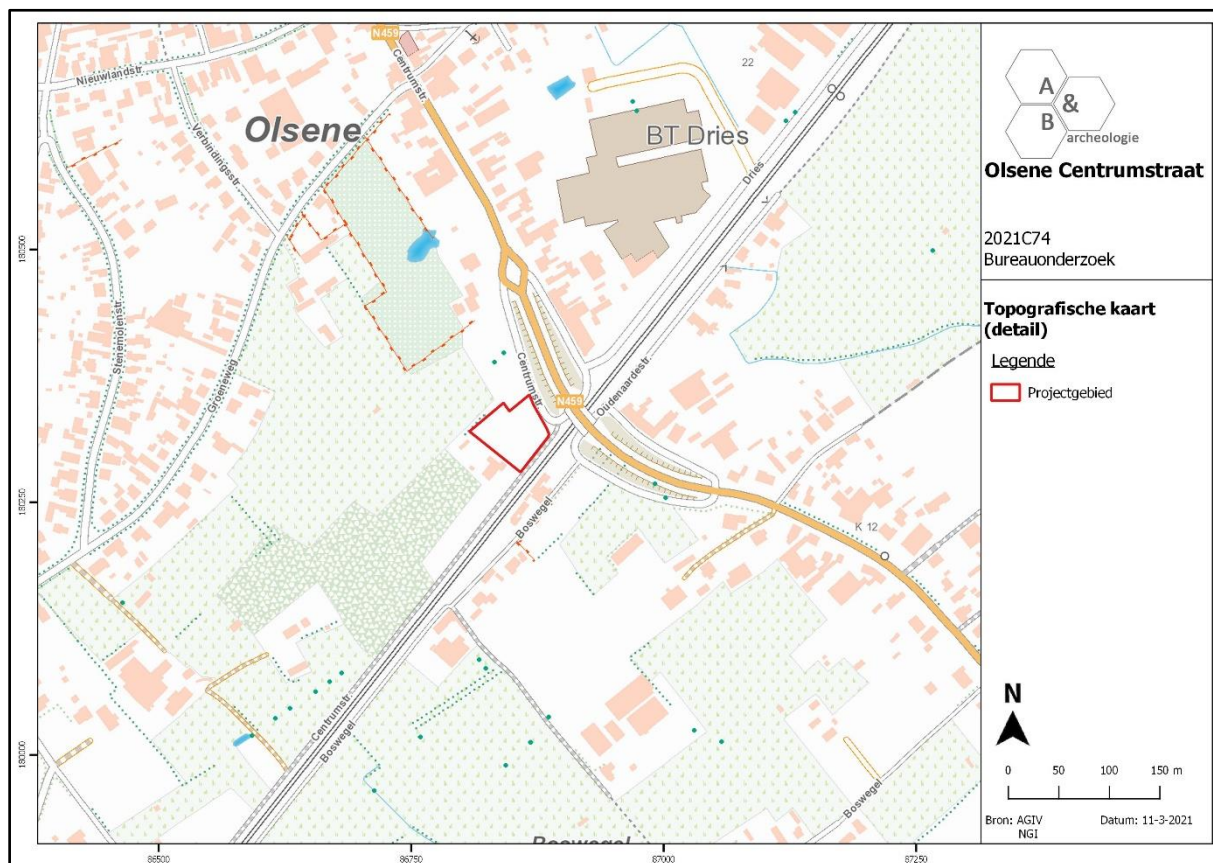
2.3.1. Topografische situering

Het plangebied behoort tot Olsene, een deelgemeente van Zulte, gesitueerd in het uiterste westen van de provincie Oost-Vlaanderen, op de grens met West-Vlaanderen. De dorpskern van Olsene situeert zich zo'n 2km ten noordoosten van de dorpskern van Zulte, waarmee ze sterk vergroeid is door de relatief dichte bebouwing met woonwijken en bedrijventerreinen. De oude Leiemeanders vormen de westelijke grens met Sint-Baafs-Vijve (Wielsbeke), Wakken (Dentergem) en Oeselgem (Dentergem) en de oostelijke grens met Gottem (Deinze). In het noordwesten grenst Olsene aan Machelen, eveneens een deelgemeente van Zulte, en in het zuidwesten aan Kruishoutem (Kruisem). De rechtgetrokken Leie stroomt van zuidwest naar noordoost doorheen het westen van de gemeente. Verder wordt het grondgebied van Zulte doorsneden door de gewestweg N43 tussen Gent en Moeskroen en door de spoorlijn tussen Gent en Rijsel. Het plangebied bevindt zich op ca. 700m ten zuiden van de huidige dorpskern van Olsene (en 1,5km ten zuidoosten van de oorspronkelijke dorpskern) en op ca. 2km ten noordoosten van het centrum van Zulte. Het terrein sluit in het oosten aan op de Centrumstraat en in het zuiden op de Groeneweg, die meteen naast en parallel aan de spoorweg Gent-Rijsel loopt. Net ten zuidwesten is een woning gelegen. In ruimer opzicht wordt het plangebied voornamelijk in het westen en zuiden nog omgeven door enkele onbebouwde landbouwgronden. Verder wordt de omgeving gekenmerkt door woonwijken en bedrijventerreinen langs de Centrumstraat/Oudenaardestraat (N459).

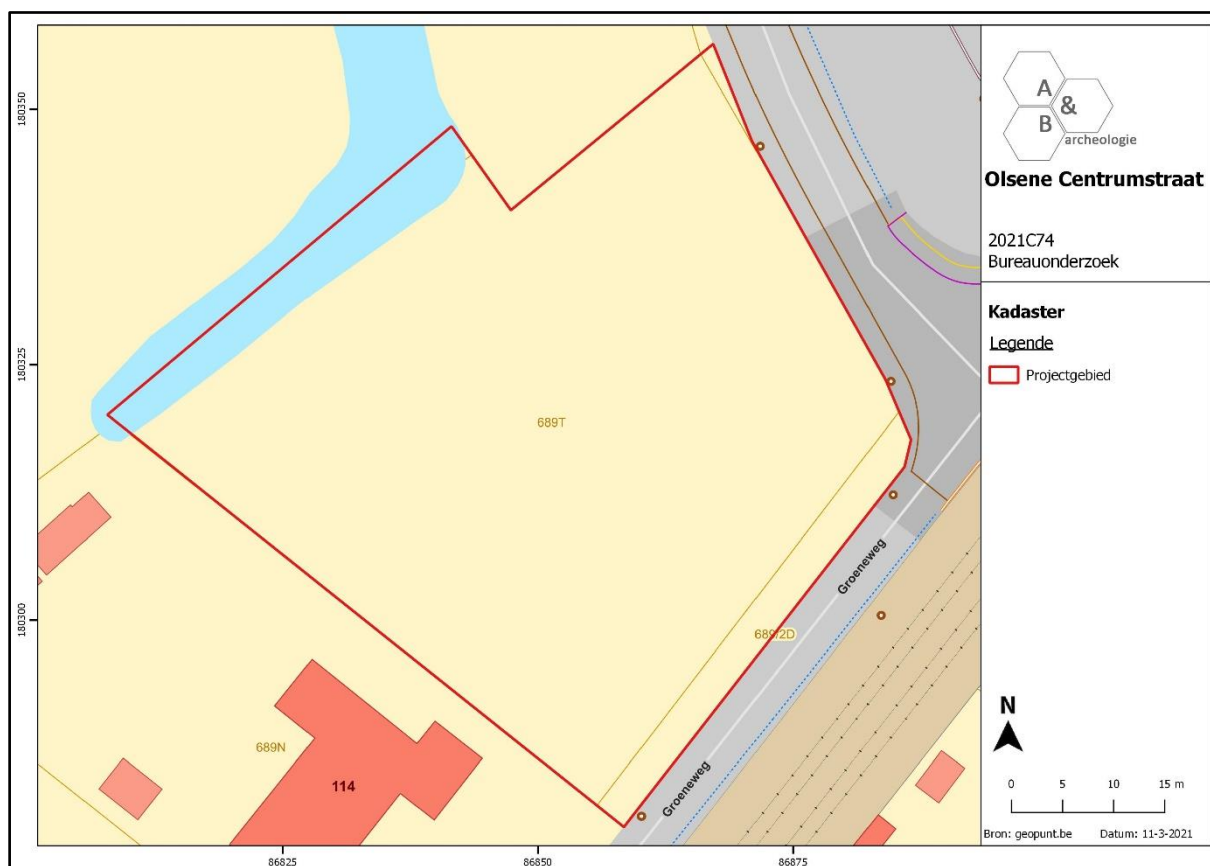
Op de bodemgebruikskaart van 2001 staat het terrein quasi integraal ingekleurd als 'weiland'. Dit type geeft bodems aan die bedekt zijn met gras en die zich buiten het overstromingsgebied van een rivier bevinden. De kartering komt overeen met het huidige gebruik.

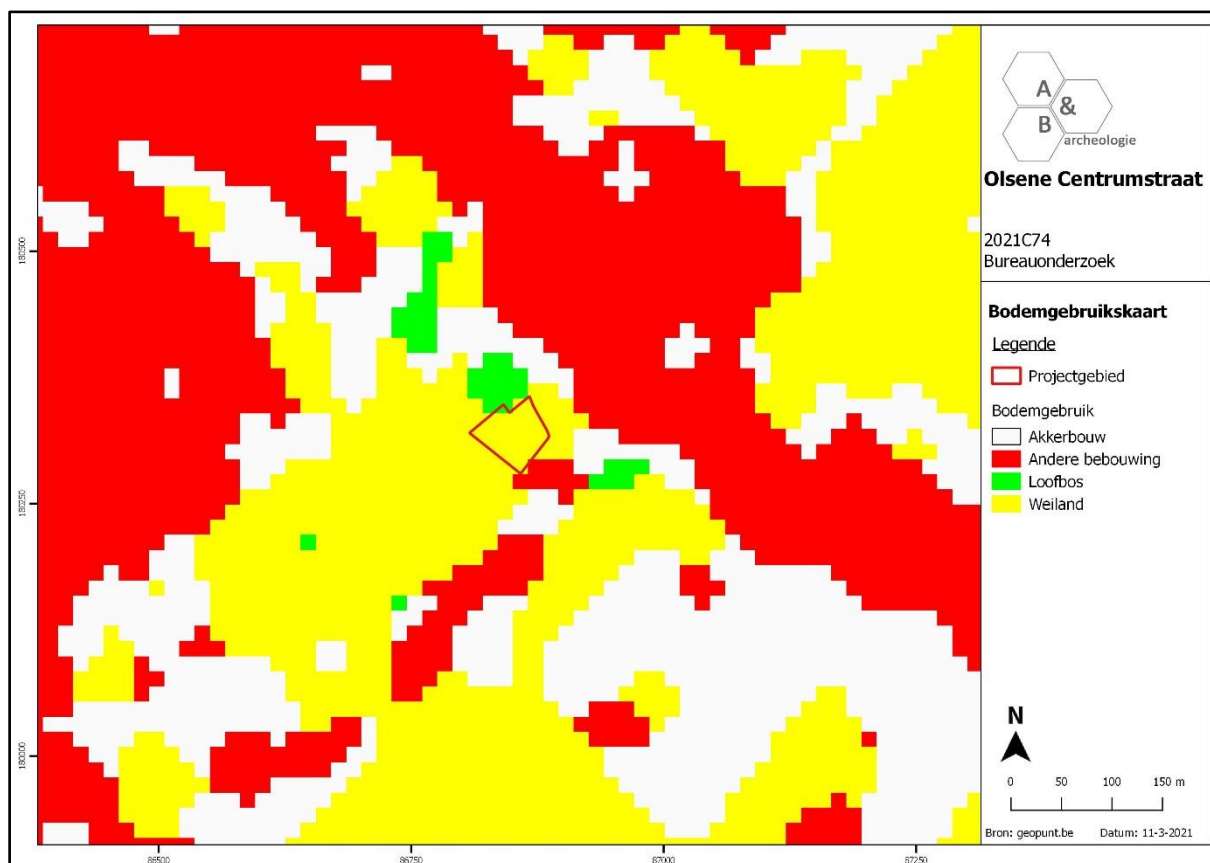
Figuur 4 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 5 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

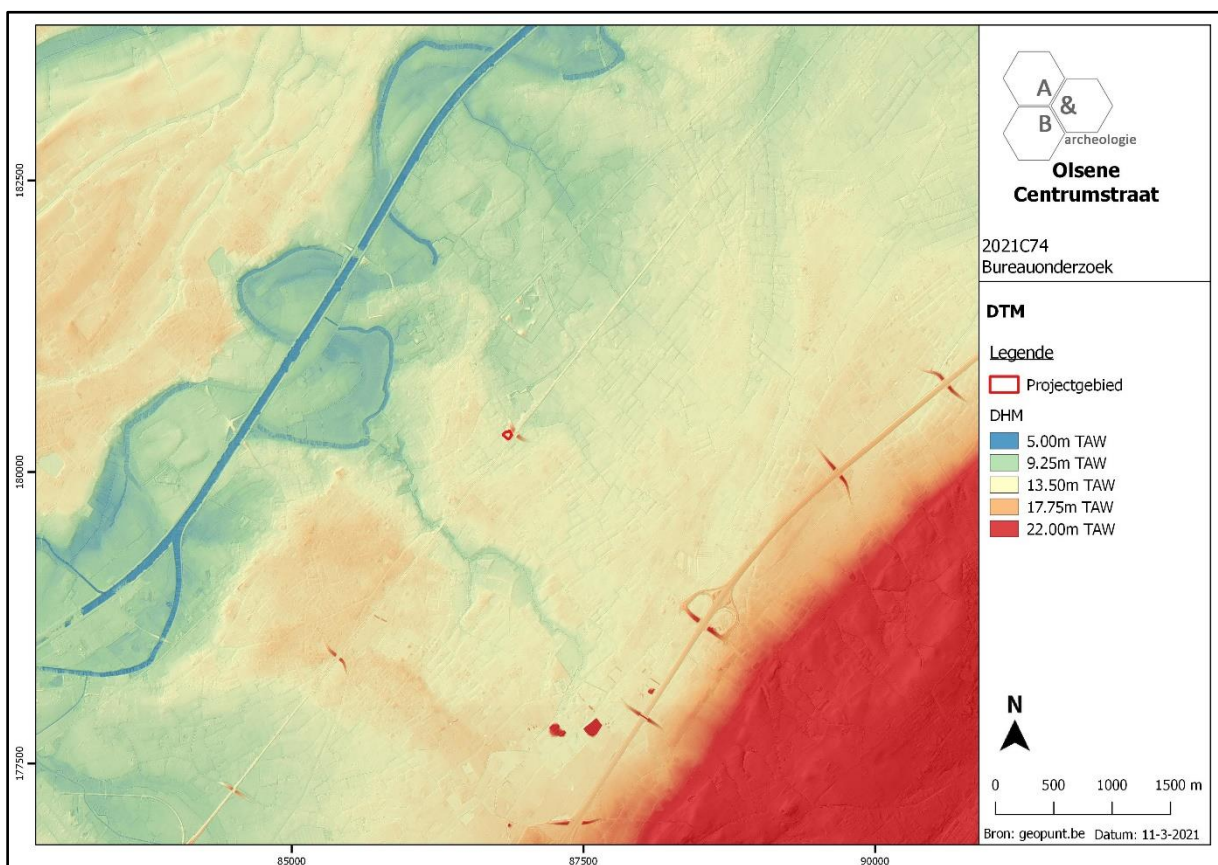
Figuur 6 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

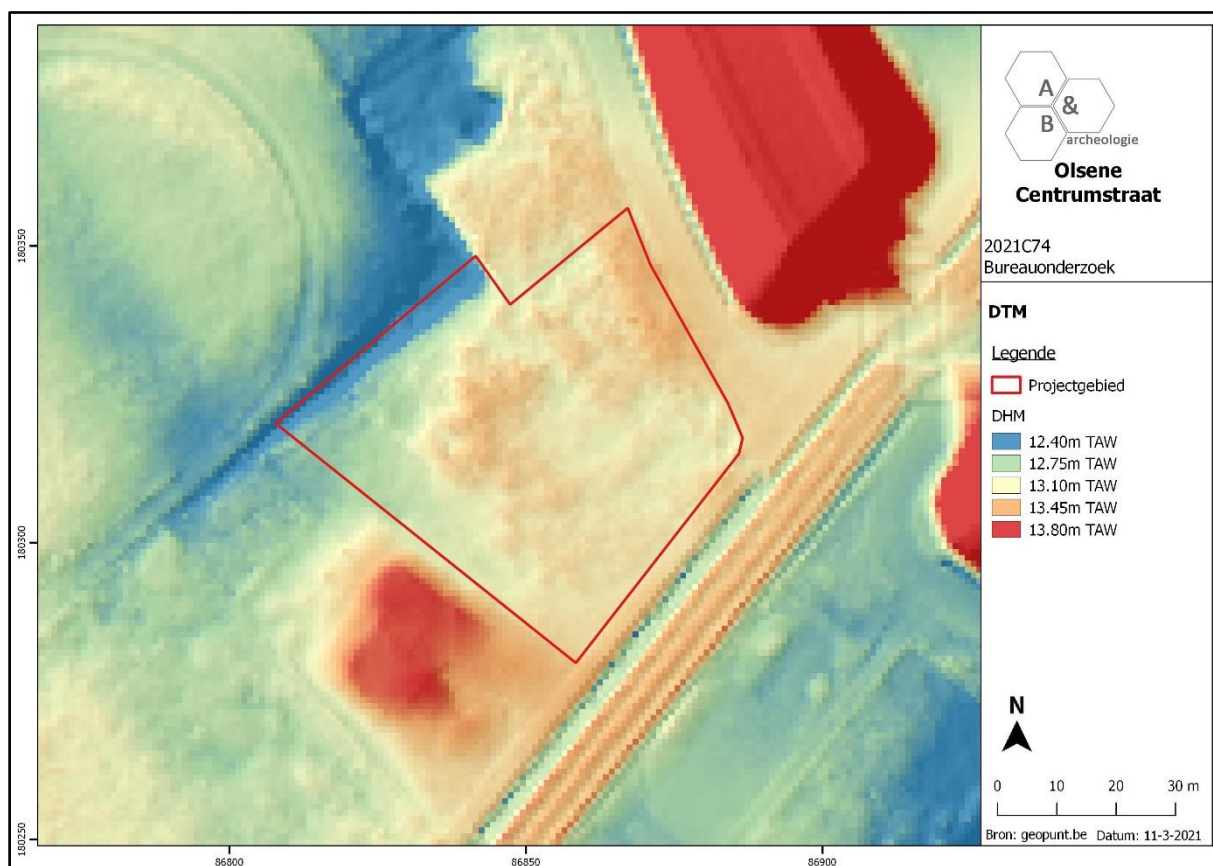
Figuur 7 Zicht op de bodemgebruikskartaal met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

2.3.2. Landschappelijke situering

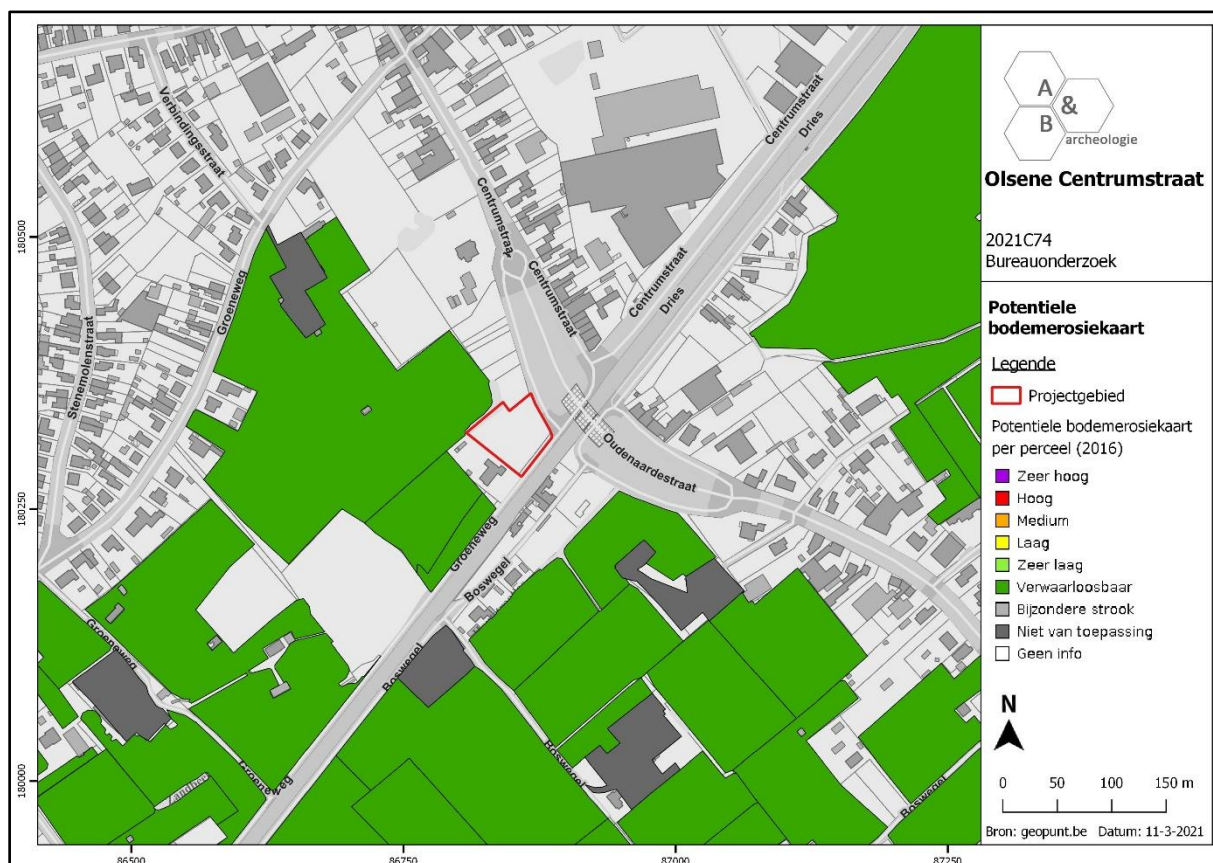
Olsene is gelegen in de Vlaamse Zandstreek, binnen het Leie-Schelde Interfluvium, en kent een matig golvend reliëf met depressies van ca. +6m TAW ter hoogte van de (oude) Leie en hoogtes van ca. +15m TAW op de stuifzandruggen in het westen. Algemeen is sprake van een hellend reliëf dat stijgt van noordwest naar zuidoost. Enkele beekvalleien die uitmonden in de (oude) Leie doorsnijden de hoger gelegen gronden. Het terrein bevindt zich ca. 1km ten noordoosten van de Zoubeek, die van de hogere gronden in het zuidoosten naar de Leie in het noordwesten vloeit. Het plangebied zelf situeert zich op de ietwat hoger gelegen gronden ten zuidoosten van de Leievallei en kent een microreliëf dat wordt gekenmerkt door een depressie (ca. +11,8m TAW) in het noordwesten. De rest van het plangebied situeert zich op een hoogte die schommelt tussen ca. +13,1m TAW en ca. +13,4m TAW. Op de potentiële bodemerosiekaart wordt het plangebied niet ingekleurd, hetgeen betekent dat er geen informatie voorhanden is voor het terrein zelf. Aangrenzende percelen ten noordwesten worden gekarteerd met een verwaarloosbare bodemerosiegraad. Voor het plangebied kan een gelijkaardige, verwaarloosbare bodemerosie verondersteld worden.

Figuur 8 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).

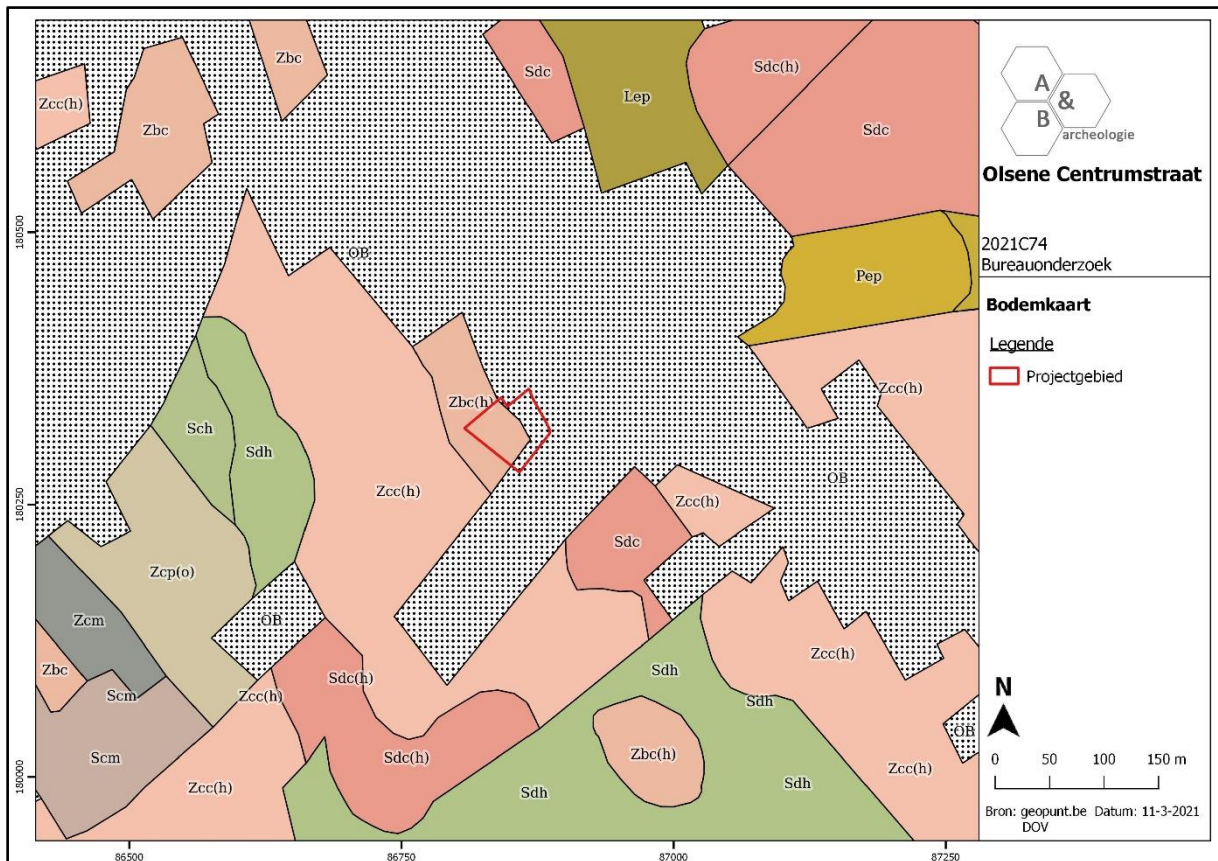
Figuur 9 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).

Figuur 10 Zicht op het plangebied op de potentiële bodemerosiekaart, geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

Op de bodemkaart worden binnen de grenzen van het plangebied twee verschillende bodemtypes aangegeven. Het (zuid-)oostelijke deel van het terrein wordt gekarteerd als bebouwde zone (type OB). Dit type omvat kunstmatige gronden waarvan het originele bodemprofiel door ingrijpen van de mens werd gewijzigd of vernietigd. Daarnaast wordt in het westelijke deel van het terrein een Zbc(h)-bodem aangegeven. Dit zijn droge zandbodems met sterk gevlekte, verbrokkelde of discontinue textuur B-horizont.

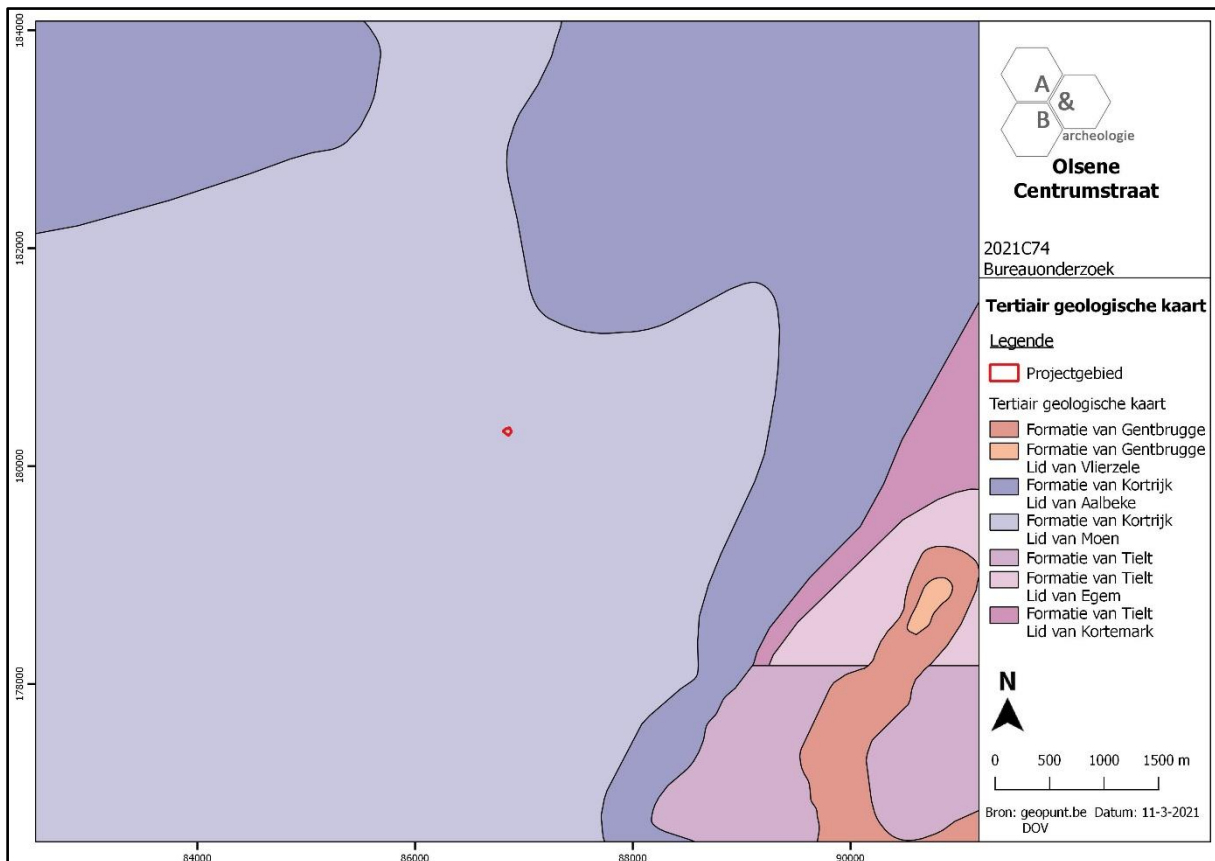

Figuur 11 Zicht op de bodemkaart met aanduiding van het plangebied (bron: DOV).

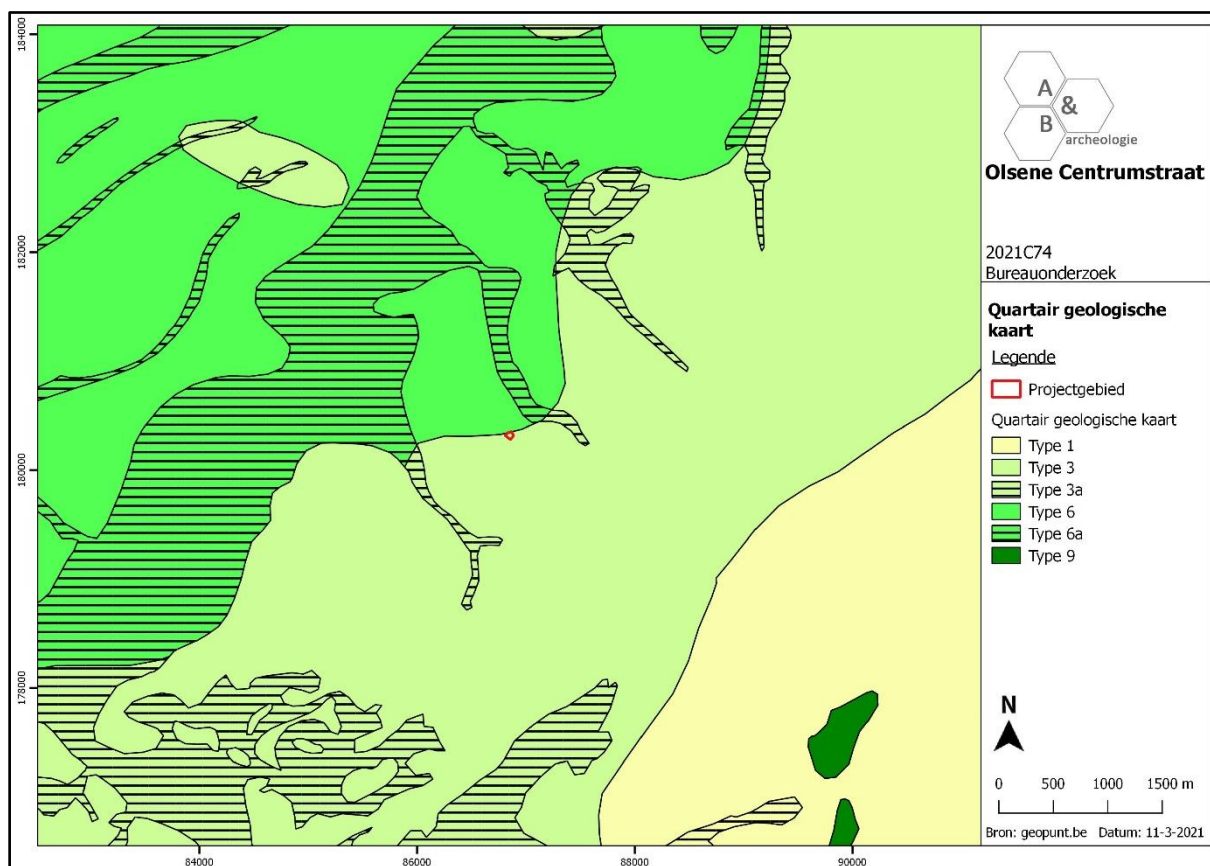
2.3.4. Geologische situering

De Tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat uit de Formatie van Kortrijk, Lid van Moen. Deze geologische eenheid kenmerkt zich als een grijze klei tot silt, waarbinnen kleilagen en Nummulites planulatus voorkomen.

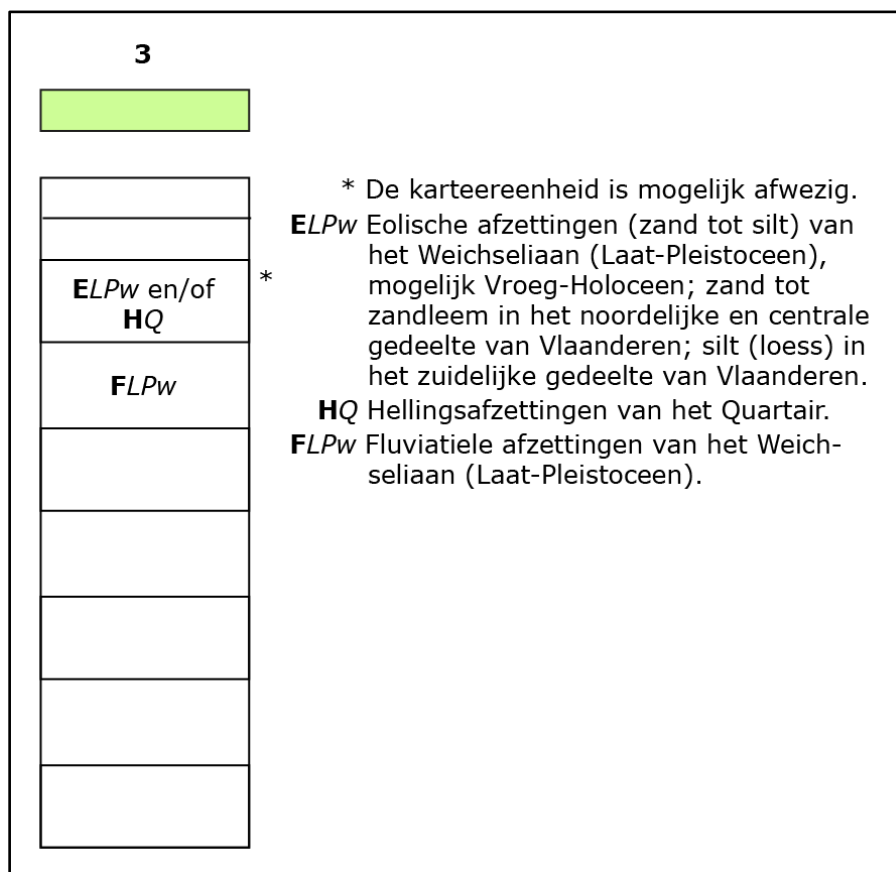
De Quartair geologische kaart geeft aan dat het plangebied zich bevindt ter hoogte van type 3, op de grens met type 6: geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie (3). De Pleistocene sequentie bestaat bij type 3 uit eolische afzettingen (zand tot silt) uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), of mogelijk uit het Vroeg-Holoceen (ELPW) en/of uit hellingsafzettingen van het Quartair (HQ). Deze afzettingen kunnen echter ook afwezig zijn. Hieronder bevinden zich fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) (FLPW). Ter hoogte van type 6 komen hieronder fluviatiele afzettingen uit het Eemiaan (Laat-Pleistoceen) (FLPe) voor. De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

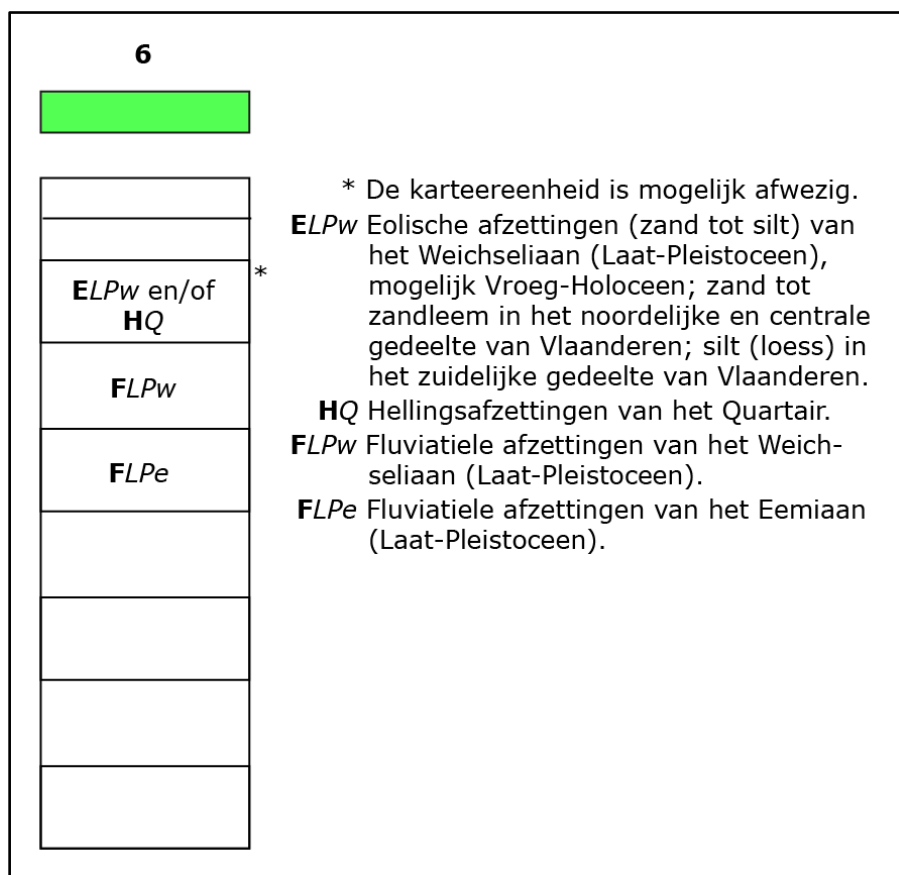
Figuur 12 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).

Figuur 13 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).

Figuur 14 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (type 3) (bron: geopunt.be).

Figuur 15 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (type 6) (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering⁶

Het toponiem 'Olsne' komt reeds voor in het Liber Traditionum van de Gentse Sint-Pietersabdij uit 814. De abdij bezat in deze periode een hoeve binnen het grondgebied van de gemeente. Een akte uit 1088 noemt ene Willem van Olsene, die de oudste gekende eigenaar van de dorpsheerlijkheid is. Aan het einde van de 14de eeuw komt de heerlijkheid Olsene in handen van P. Van der Zijpe, ridder en eerste voorzitter van de Raad van Vlaanderen onder Filips de Stoute, en vanaf 1440 maakt de heerlijkheid deel uit van de eigendom van de familie Quévin. Via het huwelijk van Jacoba Quévin met Pieter Lachals, komt het grondgebied tot in 1727 in het bezit van deze laatstgenoemde familie. De hoofdplaats van de heerlijkheid was het zogenaamde Hof ter Wallen, een kasteel met omgrachte motte en uitgestrekt park, gesitueerd op ca. 650m ten zuidoosten van het plangebied. Fr. A. de Kerchove was de laatste heer van Olsene. Het kasteeldomein is tot op heden in handen van de familie Piers. In 1854 werd het oude kasteel gesloopt. Het nieuwe kasteel werd voltooid in 1858. Daarbij werden ook enkele nieuwe dienstgebouwen gebouwd en werd het park met vijver heraangelegd en uitgebreid naar het westen. Naast de heerlijkheid Olsene hadden ook de heerlijkheden Ten Dijke, Hemsrode, het Vlaandersche en de abdij van Drongen belangrijke enclaves binnen het huidige Olsene grondgebied.

Op bestuurlijk en fiscaal vlak behoorde Olsene tot de kasselrij Kortrijk, de roede Deinze, op kerkelijk vlak tot het bisdom Doornik en vanaf 1559 tot het bisdom Gent, al bleef het patronaat toebehoren aan de kathedraal van Doornik.

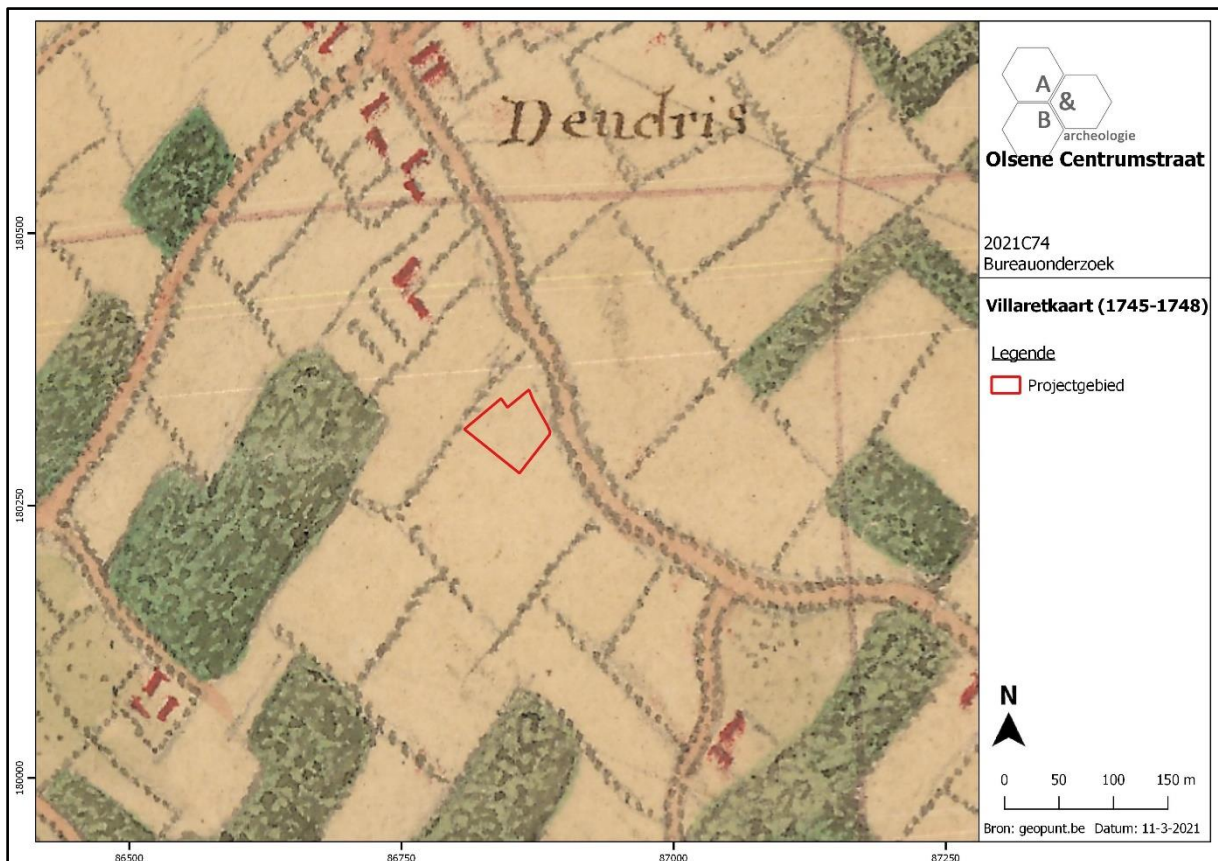
Met de aanleg van nieuwe verkeersaders, zoals de steenweg en spoorweg tussen Gent en Kortrijk, verplaatste het dorpscentrum zich gedurende de 19de eeuw van de kerk met veer aan de Leie naar de huidige Centrumstraat. Op deze locatie werd een nieuwe kerk, pastorie, gemeentehuis en school opgericht. Olsene werd zwaar getroffen door beschietingen gedurende de Eerste Wereldoorlog (1918). Landbouw – en vanaf de 19de eeuw vlaseelt – waren de belangrijkste inkomstenbronnen. Vanaf de 20ste eeuw kent Olsene ook beperkte industriële activiteiten, zoals de productie en verwerking van textiel en lederwaren.

Voor meer concrete informatie over het plangebied is men aangewezen op cartografische bronnen. De oudste berouwbare kaart waarop het plangebied is afgebeeld is de Villaretkaart uit 1745-1748. Op deze kaart wordt de voorloper van de Centrumstraat reeds aangegeven ten oosten van het plangebied. Het terrein bevindt zich in een nog grotendeels landelijke omgeving waarbinnen verspreid enkele hoeves voorkomen. Voornamelijk ten noorden van het terrein, rondom de Dries en in het huidige dorpscentrum van Olsene is reeds meer bebouwing aanwezig. Het plangebied zelf is onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond. Op de Ferrariskaart uit 1777 wordt binnen het terrein een site met walgracht aangegeven, die op basis van de 19de-eeuwse kaarten mogelijk eerder meteen ten noordoosten van het plangebied gesitueerd dient te worden. Dit zou eveneens de huidige depressie langsheen de noordwestelijke zijde van het plangebied verklaren. De Atlas der Buurtwegen (1840) toont voor het eerst de spoorweg 'Courtrai à Gand' meteen ten zuiden van het terrein. Het plangebied is in deze periode onbebouwd. De Kaart van Popp (1842-1879), kaart van Vandermaelen (1846-1856)

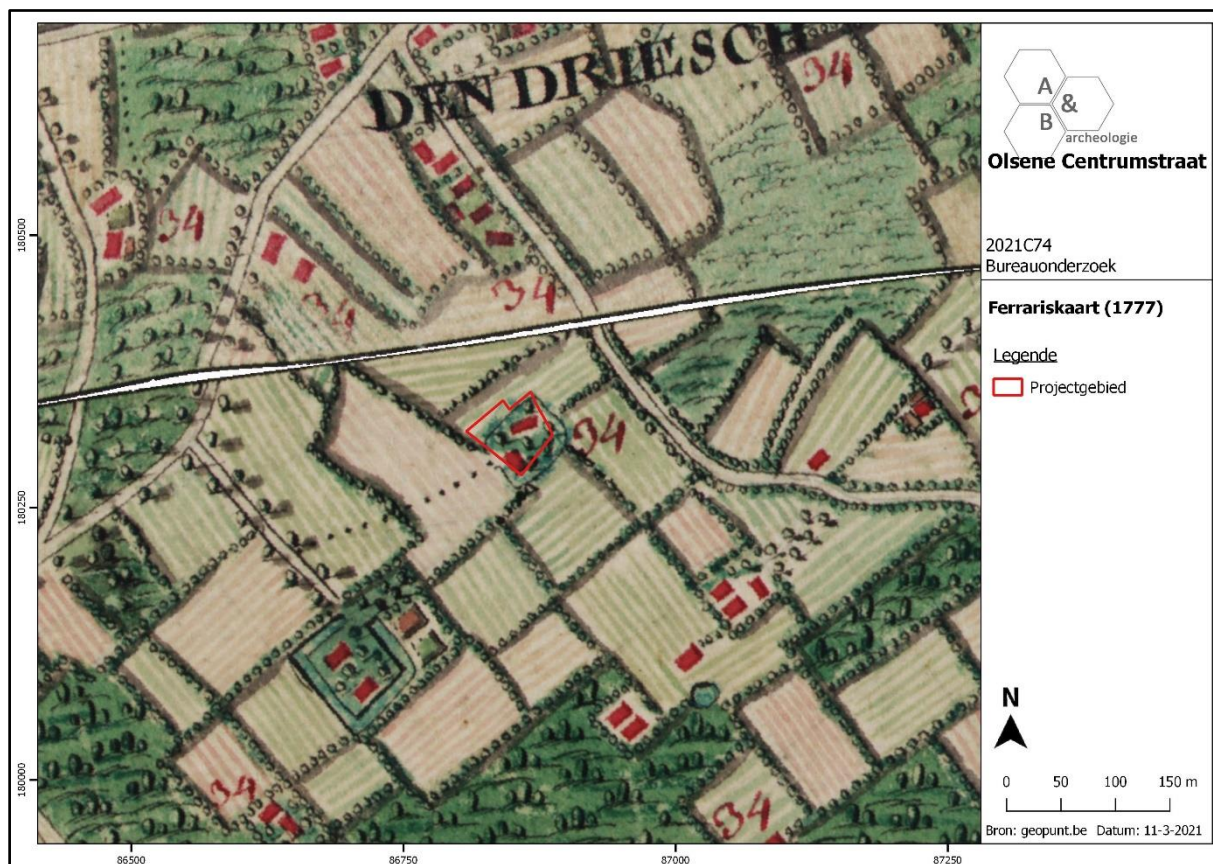
⁶ Wikipedia 2020, *Olsene*; Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Olsene*; Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Domein Kasteel van Olsene*.

en de topografische kaart van 1862 geven een gelijkaardige situatie weer. Op de topografische kaart van 1884 lijkt de site met walgracht ten noordoosten van het terrein te zijn verdwenen. Het terrein is ook in deze periode onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond. Tegen 1971 wordt een groot deel van het plangebied ingenomen door een bos dat zich verder uitstrekt naar het zuidwesten. Het huidige woonhuis ten westen van het terrein is in deze periode reeds aanwezig. In de volgende decennia krimpt het bos in tot er op de luchtfoto van 2000-2003 geen bomen meer aanwezig zijn binnen de grenzen van het plangebied. In het zuidelijke deel van het terrein is een verharding aanwezig die tot het woonhuis op het aangrenzende perceel leidt. Tegen 2009 wordt de Centrumstraat heraangelegd, waardoor deze nu in het oosten meteen aansluit op het plangebied. Het plangebied blijft tot op heden onbebouwd.

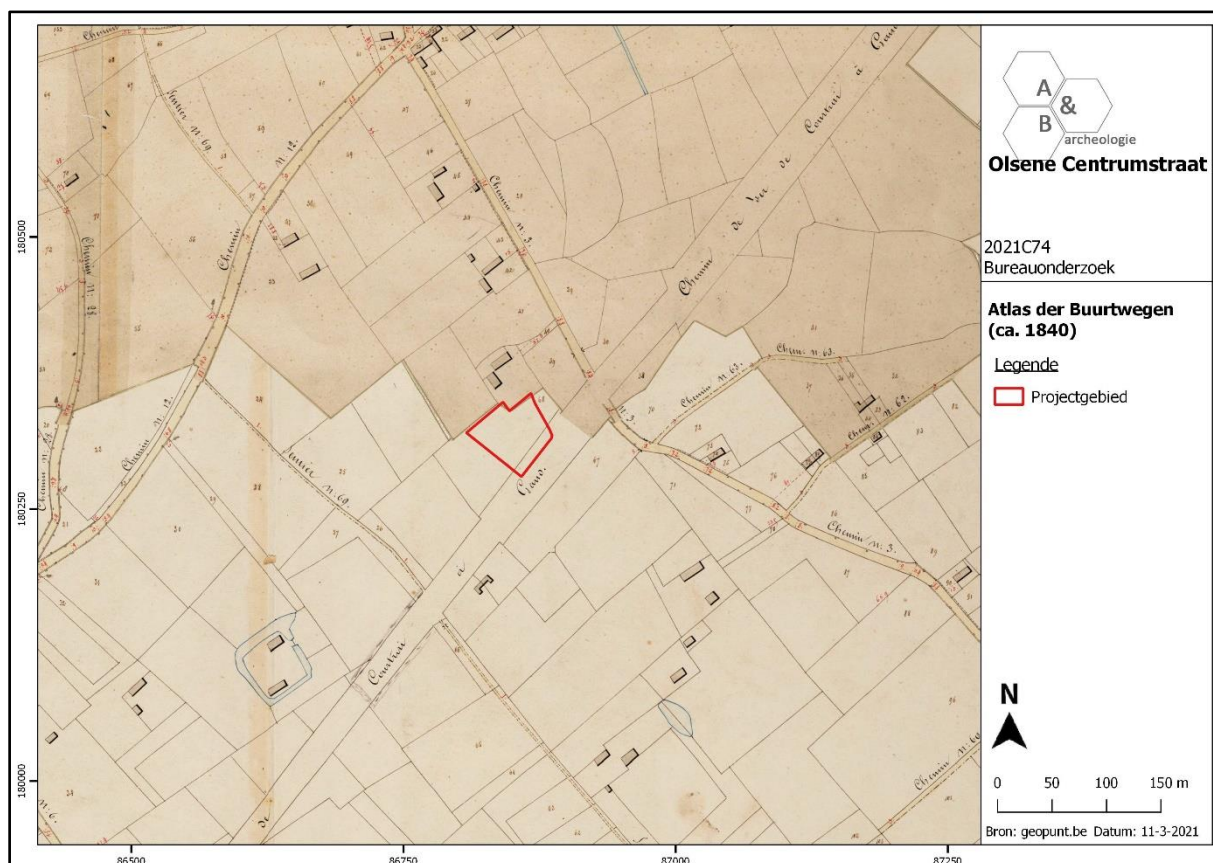
Afgaande op de cartografische en luchtfotografische bronnen kan gesteld worden dat het plangebied zich (vermoedelijk) net ten zuiden bevindt van een site met walgracht. Een deel van de oorspronkelijke walgracht situeert zich op de noordwestelijke grens van het terrein. Het is niet uit te sluiten dat deze site een middeleeuwse voorloper kent. Er lijken geen grootschalige bodemverstoringen te hebben plaatsgevonden op het terrein.

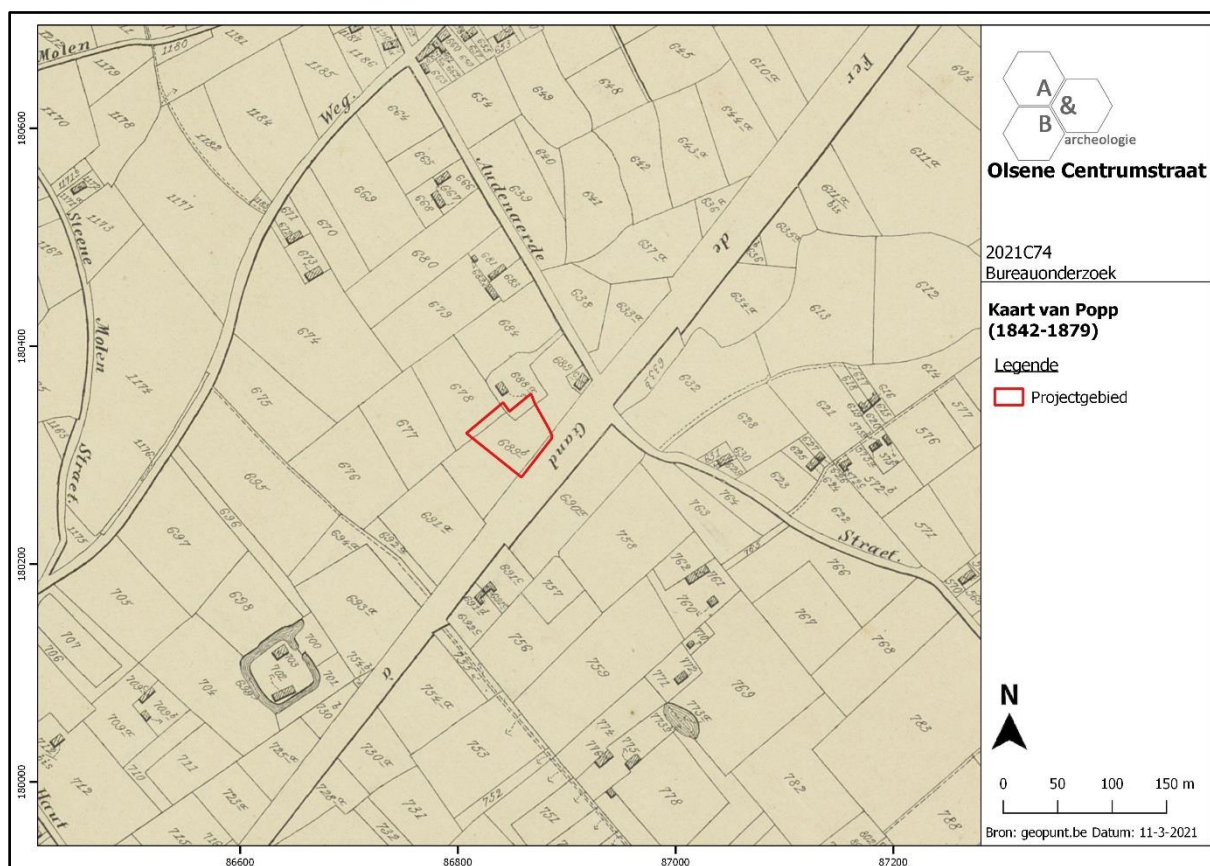
Figuur 16 Uitsnede uit de Villaretkaat met aanduiding van het plangebied (geopunt.be).

Figuur 17 Uitsnede uit de Ferrariskaart met benaderendecaanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

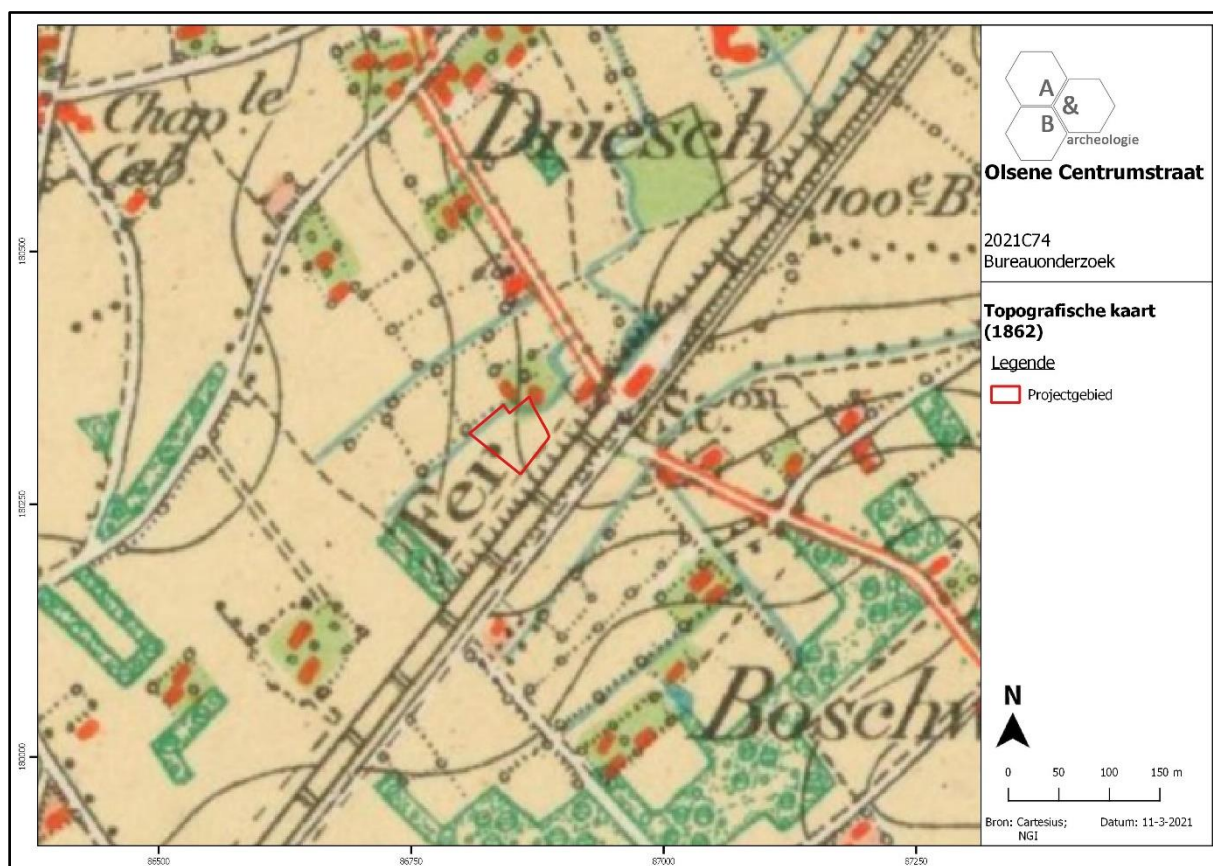
Figuur 18 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).

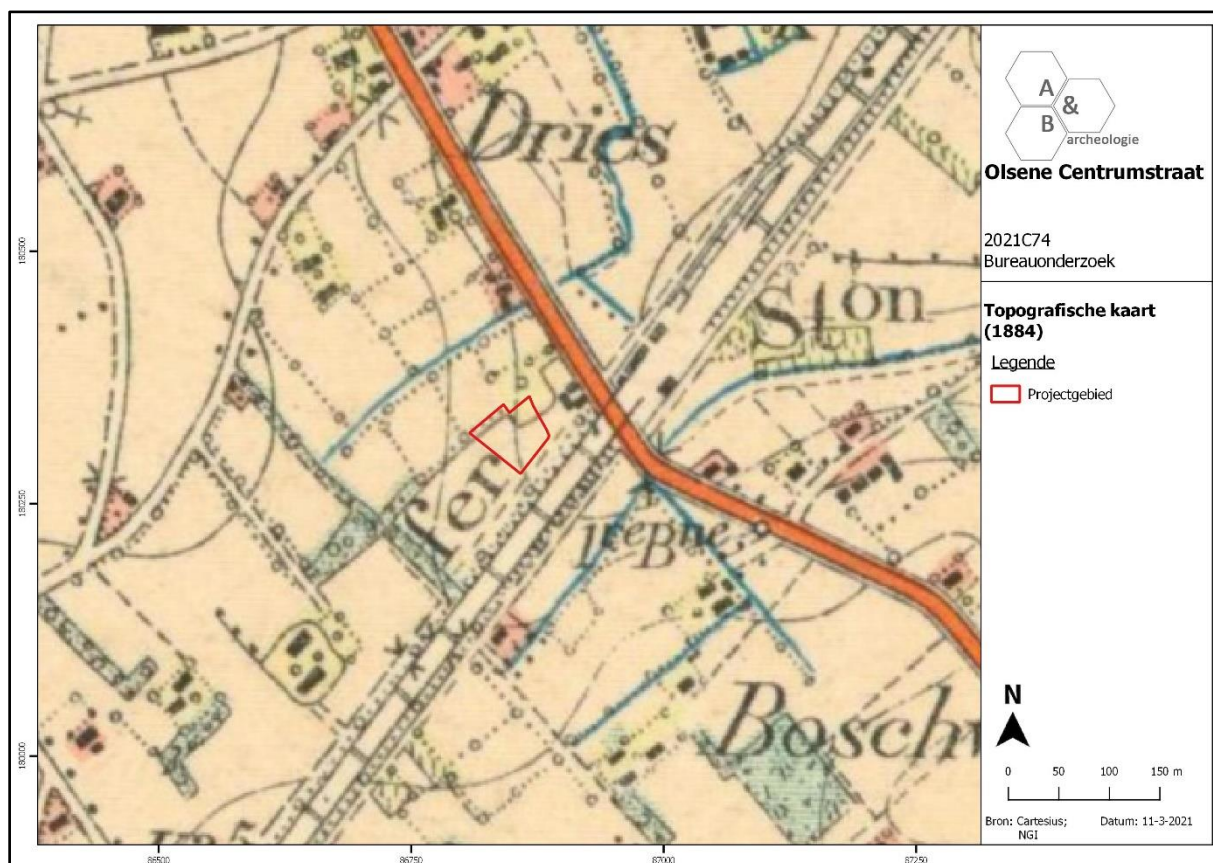
Figuur 19 Uitsnede uit de Poppkaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).

Figuur 20 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).

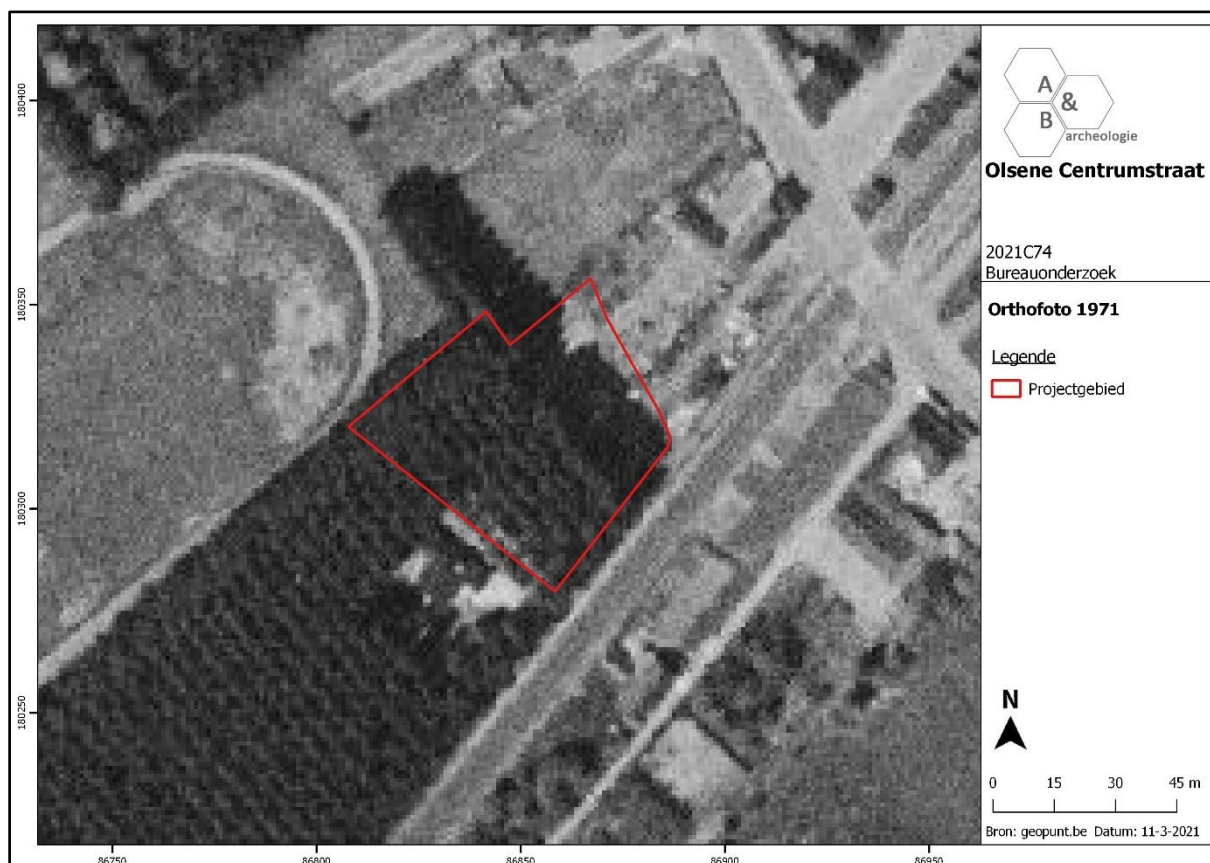
Figuur 21 Uitsnede uit de topografische kaart van 1862 ter hoogte van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 22 Uitsnede uit de topografische kaart van 1884 ter hoogte van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 23 Uitsnede uit de topografische kaart van 1910-1947 ter hoogte van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 24 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

Figuur 25 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).

Figuur 26 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).

Figuur 27 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2009 (bron: geopunt.be).

2.5. Archeologische situering

Op de Centrale Archeologische Inventaris worden er in de buurt van het plangebied enkele archeologisch gekende locaties aangeduid. Deze zijn voornamelijk het resultaat van veldkartering, luchtfotografische prospectie en cartografische en/of historische studies. Gravende onderzoeken zijn in de omgeving van het plangebied nog zeer schaars. De gekende archeologische waarden geven echter aan dat de omgeving van het plangebied reeds werd bezocht en/of bewoond sinds het neolithicum, doorheen de Romeinse periode en de middeleeuwen.

2.5.1. Steentijden

Ter hoogte van CAI locatie 32884⁷ werd in de Kapellestraat te Zulte een bijl uit het neolithicum aangetroffen als losse vondst.

2.5.2. Romeinse periode

In de Houtstraat te Olsene (CAI ID 31569⁸), op ca. 550m ten zuidwesten van het plangebied, werden enkele grondsporen, vermoedelijk te interpreteren als brandrestengraven, en een bijna volledige kruik, wellicht een grafvondst, aangetroffen. Op basis van de kruik, kunnen de sporen in de Flavische periode tot de eerste helft van de 2de eeuw gedateerd worden.

2.5.3. Middeleeuwen

Het domein van het zogenaamde 'Kasteel ter Wallen' (CAI ID 31563⁹) bevindt zich op ca. 1km ten noorden van het plangebied. Het kasteel was de zetel van de vroegere dorpsheerlijkheid Olsene, waarvan de oudste vermelding teruggaat tot de 11de eeuw. De precieze oprichtingsdatum is echter niet gekend. Een tekening van het domein uit de 17de eeuw toont een dubbele omwalling en ook op de kaart van Ferraris zijn nog enkele kenmerken van een site met walgracht op te merken. Het oude kasteel werd gesloopt in 1854 en vervangen door een nieuw gebouw.

Op ca. 1,2km ten zuiden van het plangebied bevindt zich het zogenaamde 'Blauw Kasteelken' (CAI ID 31561¹⁰). Deze recentere hoeve bevindt zich op het neerhof van een verdwenen slot, het zogenaamde 'Goed ten Dijke'. Dit slot was voorzien van een watermolen, gelegen op de huidige Waalstraatbeek en wordt op een 17de-eeuwse kaart afgebeeld als volledig omwald kasteel met twee torens. Ook het neerhof was gedeeltelijk omwald. Het goed gaat minstens terug tot 1363 en werd ontmanteld aan het einde van de 18de eeuw.

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Kapellestraat I*.

⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Houtstraat 7*.

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Domein Kasteel van Olsene*; Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Kasteel Ter Wallen*.

¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Blauw Kasteelken*.

Verder worden in de omgeving van het plangebied verschillende (laat-)middeleeuwse sites met walgracht aangegeven die gekend zijn via cartografische studies (CAI ID 31574¹¹, 31575¹², 31576¹³, 31577¹⁴, 40095¹⁵).

2.5.4. Nieuwste tijd

Op de hoek van de Leiestraat met de Staatsbaan en de Doornstraat (Zulte) wordt de zogenaamde 'wappers molen', ook 'Van Damme's molen' aangegeven (CAI ID 31562¹⁶). Het betreft een stenen windmolen, gebouwd in 1805, en vermoedelijk afgebroken in de jaren 1990. De oorspronkelijke koren- en oliemolen werd in 1869 omgebouwd tot stoomolieslagerij en maalderij.

2.5.5. Onbepaalde datering

Op ca. 1,3km ten noordwesten van het plangebied wordt op basis van historische studies een versterkte site (CAI ID 31564¹⁷) aangegeven. Op de site zijn sporen van een wal zichtbaar. De site wordt in het landboek van 1783 omschreven als 'behuysde hofstede met motte, bosch ende wallen'. De penningkohieren van Olsene uit 1571 vermelden een 'wijchhuus wal', hetgeen een versterkte hoeve of kasteel aangeeft. Het is onzeker of het om een castrale motte of site met walgracht gaat. Daarnaast is het ook niet duidelijk of er ooit een gebouw aanwezig was binnen de grachtstructuur.

Op ca. 1,4km ten noordwesten van het terrein werd via luchtfotografische prospectie een circulaire structuur (CAI ID 154752¹⁸) opgemerkt.

Bij een proefsleuvenonderzoek op ca. 600m ten noordoosten van het plangebied werden in 2009 enkele houtskoolrijke kuilen, mogelijk te relateren aan ijzerbewerking, en enkele paalkuilen aangetroffen (CAI ID 150264¹⁹). De sporen konden echter niet precies gedateerd worden. Daarnaast werden ook enkele recente greppels en grachten aangesneden.

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Poortewallehoeve*.

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Pontepuutstraat I*.

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Groeneweg I*.

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Kerkstraat I*.

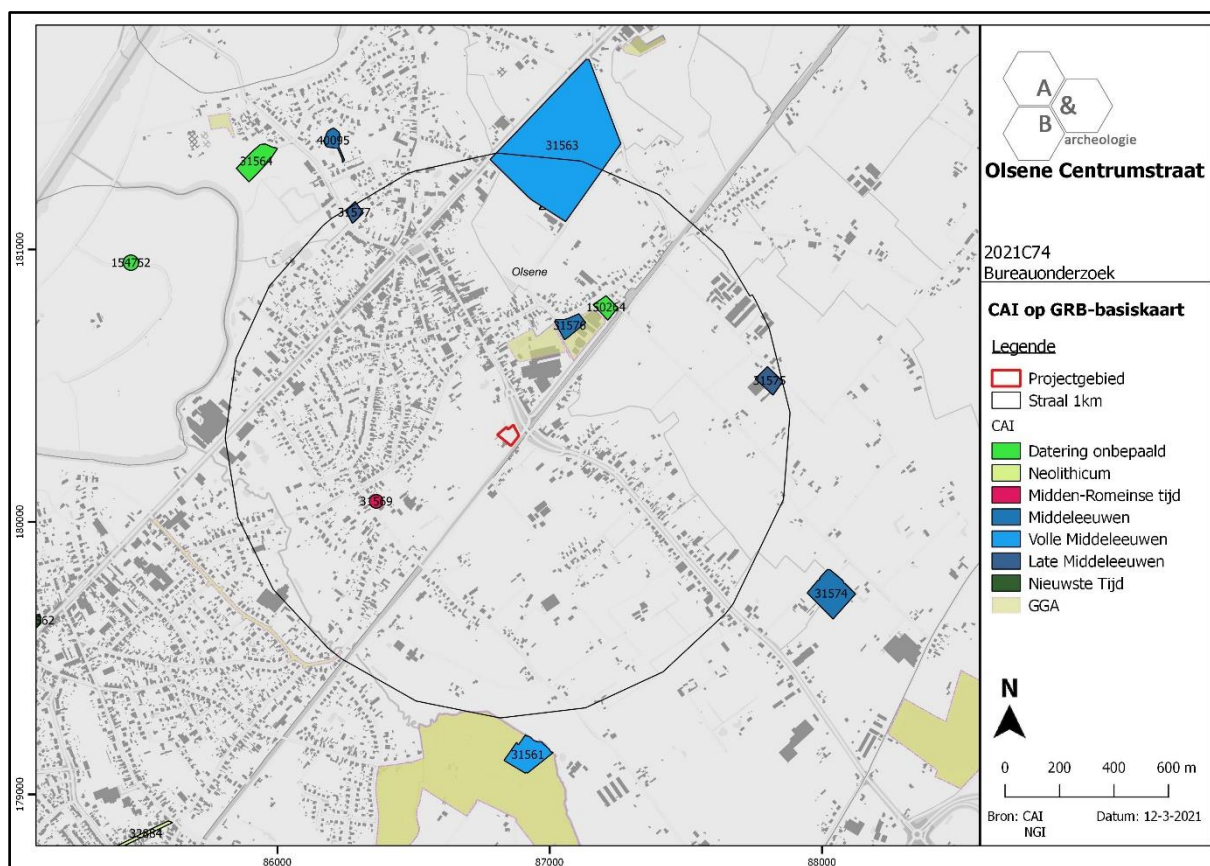
¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Olieberg*.

¹⁶ Denewet, Holemans 2016; Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Wappers molen*.

¹⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *De Zwiekezwai*.

¹⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Kerkemeerselken circulaire structuur 624*.

¹⁹ Vanholme 2009; Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Dries (ZUL-DRI-09)*.

Figuur 28 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be en CAI).

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van het bureauonderzoek kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Het plangebied bevindt zich op ca. 700m ten zuiden van de huidige dorpskern van Olsene (en 1,5km ten zuidoosten van de oorspronkelijke dorpskern) en op ca. 2km ten noordoosten van het centrum van Zulte. Beide deelgemeentes zijn sinds de 20ste eeuw in toenemende mate met elkaar vergroeid door de relatief dichte bebouwing met woonwijken en bedrijventerreinen. Op de Villaretk kaart uit 1745-1748 wordt de voorloper van de Centrumstraat reeds aangegeven ten oosten van het plangebied. Het terrein bevindt zich in deze periode nog in een nog grotendeels landelijke omgeving waarbinnen verspreid enkele hoeves voorkomen. Voornamelijk ten noorden van het terrein, rondom de Dries en in het huidige dorpscentrum van Olsene is reeds meer bebouwing aanwezig. Het plangebied zelf is onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond. Op de Ferrariskaart uit 1777 wordt binnen het terrein een site met walgracht aangegeven, die op basis van de 19de-eeuwse kaarten mogelijk eerder meteen ten noordoosten van het plangebied gesitueerd dient te worden. Dit zou eveneens de huidige depressie langsheen de noordwestelijke zijde van het plangebied verklaren. De Atlas der Buurtwegen (1840) toont voor het eerst de spoorweg 'Courtrai à Gand' meteen ten zuiden van het terrein. Het plangebied is in deze periode onbebouwd. De Kaart van Popp (1842-1879), kaart van Vandermaelen (1846-1856) en de topografische kaart van 1862 geven een gelijkaardige situatie weer. Op de topografische kaart van 1884 lijkt de site met walgracht ten noordoosten van het terrein te zijn verdwenen. Het terrein is ook in deze periode onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond. Tegen 1971 wordt een groot deel van het plangebied ingenomen door een bos dat zich verder uitstrekt naar het zuidwesten. Het huidige woonhuis ten westen van het terrein is in deze periode reeds aanwezig. In de volgende decennia krimpt het bos in tot er op de luchtfoto van 2000-2003 geen bomen meer aanwezig zijn binnen de grenzen van het plangebied. In het zuidelijke deel van het terrein is een verharding aanwezig die tot het woonhuis op het aangrenzende perceel leidt. Tegen 2009 wordt de Centrumstraat heraangelegd, waardoor deze nu in het oosten meteen aansluit op het plangebied. Het plangebied blijft tot op heden onbebouwd. Afgaande op de cartografische en luchtfotografische bronnen kan gesteld worden dat het plangebied zich (vermoedelijk) net ten zuiden bevindt van een site met walgracht. Een deel van de oorspronkelijke walgracht situeert zich op de noordwestelijke grens van het terrein. Het is niet uit te sluiten dat deze site een middeleeuwse voorloper kent. Er lijken geen grootschalige bodemverstoringen te hebben plaatsgevonden op het terrein, hoewel het rooien van de bomen mogelijk wel een plaatselijke invloed op de bodem kan gehad hebben.

- Olsene is gelegen in de Vlaamse Zandstreek, binnen het Leie-Schelde Interfluvium, en kent een matig golvend reliëf met depressies van ca. +6m TAW ter hoogte van de (oude) Leie en hoogtes van ca. +15m TAW op de stuifzandruggen in het westen. Algemeen is sprake van een hellend reliëf dat stijgt van noordwest naar zuidoost. Enkele beekvalleien die uitmonden in de (oude) Leie doorsnijden de hoger gelegen gronden. Het terrein bevindt zich ca. 1km ten noordoosten van de Zoubeek, die van de hogere gronden in het zuidoosten naar de Leie in het noordwesten vloeit. Het plangebied zelf situeert zich op de ietwat hoger gelegen gronden ten zuidoosten van de Leievallei en kent een microreliëf dat wordt gekenmerkt door een depressie (ca. +11,8m TAW) in het noordwesten. De rest van het plangebied

situeert zich op een hoogte die schommelt tussen ca. +13,1m TAW en ca. +13,4m TAW. Er kunnen droge zandbodems met sterk gevlekte, verbrokkelde of discontinue textuur B-horizont (type Zbc(h)) verwacht worden binnen het plangebied.

- Hoewel de gekende archeologische waarden in de omgeving van het plangebied voornamelijk het resultaat zijn van cartografische en/of historische studies, luchtfotografische prospectie en veldkartering en gravend onderzoek vooralsnog schaars is in de omgeving van het plangebied, wijzen de archeologische vaststellingen op menselijke aanwezigheid in de omgeving vanaf het neolithicum. Daarnaast zijn ook reeds enkele Romeinse vondsten gekend en worden verschillende middeleeuwse sites, waaronder twee (voormalige) kasteelsites en diverse (laat-) middeleeuwse sites met walgracht, gekarteerd. Dit toont aan dat de regio al lang wordt gefrequenteerd. Op basis van de cartografische gegevens van het plangebied zelf, lijkt er zich bovendien ook een site met walgracht aanwezig te zijn geweest net ten noordoosten van het terrein. De huidige depressie langs de noordelijke zijde van het terrein vormt hier mogelijk nog een restant van. Er kan aan het terrein dan ook een verhoogde archeologische verwachting worden toegekend voor sites met grondsporen uit de late middeleeuwen/nieuwe tijd. Sites met grondsporen uit oudere periodes zijn eveneens niet uit te sluiten. Er zijn geen bodemkundige (bijvoorbeeld aanwezigheid van een podzolbodem) of landschappelijke (bijvoorbeeld ligging nabij een natuurlijke waterloop, of op een hellend terrein) aanwijzingen voor een verhoogd potentieel voor de aanwezigheid van een *in situ* bewaarde steentijd artefactensite.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

Het terrein zal verkaveld worden in zes loten, waarvan vijf toekomstige woningen (loten 1 t.e.m. 5), gesitueerd langsheen de Centrumstraat, en een loods (lot 6), ingeplant in het noordwestelijke deel van het terrein. Elk van de woningen wordt voorzien van een voor- en achtertuin, waarin een garage kan worden gebouwd. Om toegang te verschaffen tot deze garages en de achterliggende loods, wordt een nieuwe weg aangelegd in het westelijke deel van het plangebied. Rondom de nieuwe weg en loods wordt een groenzone aangelegd. Bij elk van de loten wordt een hemelwaterput met diameter van 2,65m uitgegraven. Er zullen aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het volledige plangebied: het bouwrijp maken van het terrein, de bodemingrepen voor de aanleg van de wegenis, de aanleg van nutsleidingen en -voorzieningen, het uitgraven van de hemelwaterputten, de funderingswerken, het optrekken van de gebouwen, de aanleg van tuinen en groenzones, enz. Ook het werfverkeer zal invloed hebben op de ondergrond.

Het plangebied kent een verhoogde verwachting voor archeologische sites met grondsporen. Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet aangetoond worden. De geplande werken kunnen een impact hebben op eventueel aanwezig archeologisch erfgoed. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van de omgeving, waarover archeologisch nog maar weinig gekend is. Er dient dus verder vooronderzoek plaats te vinden, in uitgesteld traject, omdat de gronden pas in eigendom komen onder opschortende voorwaarde van het verkrijgen van de omgevingsvergunning.

Bij de afweging voor een verder vooronderzoek worden alle gegevens van de bureaustudie geëvalueerd om zodoende een uitspraak te kunnen doen. In eerste instantie wordt gekeken naar de methodes met geen of het minste impact in de bodem. Deze onderzoeken vallen onder de noemer 'verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem' (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden, dient men verder over te gaan tot een 'vooronderzoek met ingreep in de bodem' (verkenkend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

3.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

- Landschappelijk bodemonderzoek

Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door middel van boringen of profielputten. Met deze methode kan met een minimale impact in de bodem toch heel wat informatie verkregen worden. De methode wordt binnen de archeologie vooral aangewend om het bodemkundig potentieel na te gaan voor de aanwezigheid van goed bewaarde steentijdsites.

In dit geval is het niet noodzakelijk deze onderzoeksmethode uit te voeren. Er zijn geen bodemkundige en landschappelijke aanwijzingen voor een verhoogd potentieel voor de aanwezigheid van een *in situ* bewaarde steentijd artefactensite. Daarnaast geeft de bodemkaart reeds een goede indicatie van de bodemopbouw, welke verder onderzocht kan worden tijdens het proefsleuvenonderzoek.

- Geofysisch onderzoek

Geofysisch onderzoek heeft tot doel om antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment of om een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten. Ook kent deze methode haar nut bij het opsporen van explosieven. Onder dit type onderzoek vallen verschillende opsporingstechnieken: magnetometrie, weerstandsmetingen, grondradar enz.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden.

- Veldkartering en metaaldetectie

Bij een veldkartering of oppervlakteprospectie wordt een visuele inspectie gedaan van het terreinoppervlak voor de aanwezigheid van archeologisch vondstmateriaal, zoals aardewerk of silexartefacten. Metaaldetectie betreft het opsporen van metalen voorwerpen door middel van een metaaldetector. De toplaag, ca. 20cm diep, wordt hierbij afgezocht door middel van parallelle looplijnen met of zonder een bepaalde tussenafstand.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden. Wel dient tijdens het proefsleuvenonderzoek (zie verder) een metaaldetector ingezet worden ter controle van de aangelegde sleuven en de grondhopen.

3.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem

- Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek

Een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek heeft als doel om archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Via de boringen kunnen begraven niveaus teruggevonden worden waarin zich bv. *in situ* steentijdartefacten kunnen bevinden. De boringen worden volgens een bepaald grid met optimale spreiding opgesteld.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet van toepassing.

- Proefputten in functie van steentijd artefactensites

Het doel van proefputten in functie van steentijd artefactensites is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet van toepassing.

- Proefsleuven en proefputten

Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen.

Gezien de aard van de site, de geplande werken en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk om archeologische sites met grondsporen op te sporen. Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen.

3.5. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Het plangebied bevindt zich op ca. 700m ten zuiden van de huidige dorpskern van Olsene (en 1,5km ten zuidoosten van de oorspronkelijke dorpskern) en op ca. 2km ten noordoosten van het centrum van Zulte. Beide deelgemeentes zijn sinds de 20ste eeuw in toenemende mate met elkaar vergroeid door

de relatief dichte bebouwing met woonwijken en bedrijventerreinen. Op de Villaretkaart uit 1745-1748 wordt de voorloper van de Centrumstraat reeds aangegeven ten oosten van het plangebied. Het terrein bevindt zich in deze periode nog in een nog grotendeels landelijke omgeving waarbinnen verspreid enkele hoeves voorkomen. Voornamelijk ten noorden van het terrein, rondom de Dries en in het huidige dorpscentrum van Olsene is reeds meer bebouwing aanwezig. Het plangebied zelf is onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond. Op de Ferrariskaart uit 1777 wordt binnen het terrein een site met walgracht aangegeven, die op basis van de 19de-eeuwse kaarten mogelijk eerder meteen ten noordoosten van het plangebied gesitueerd dient te worden. Dit zou eveneens de huidige depressie langsheen de noordwestelijke zijde van het plangebied verklaren. De Atlas der Buurtwegen (1840) toont voor het eerst de spoorweg 'Courtrai à Gand' meteen ten zuiden van het terrein. Het plangebied is in deze periode onbebouwd. De Kaart van Popp (1842-1879), kaart van Vandermaelen (1846-1856) en de topografische kaart van 1862 geven een gelijkaardige situatie weer. Op de topografische kaart van 1884 lijkt de site met walgracht ten noordoosten van het terrein te zijn verdwenen. Het terrein is ook in deze periode onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond. Tegen 1971 wordt een groot deel van het plangebied ingenomen door een bos dat zich verder uitstrekt naar het zuidwesten. Het huidige woonhuis ten westen van het terrein is in deze periode reeds aanwezig. In de volgende decennia krimpt het bos in tot er op de luchtfoto van 2000-2003 geen bomen meer aanwezig zijn binnen de grenzen van het plangebied. In het zuidelijke deel van het terrein is een verharding aanwezig die tot het woonhuis op het aangrenzende perceel leidt. Tegen 2009 wordt de Centrumstraat heraangelegd, waardoor deze nu in het oosten meteen aansluit op het plangebied. Het plangebied blijft tot op heden onbebouwd. Afgaande op de cartografische en luchtfotografische bronnen kan gesteld worden dat het plangebied zich (vermoedelijk) net ten zuiden bevindt van een site met walgracht. Een deel van de oorspronkelijke walgracht situeert zich op de noordwestelijke grens van het terrein. Het is niet uit te sluiten dat deze site een middeleeuwse voorloper kent. Er lijken geen grootschalige bodemverstoringen te hebben plaatsgevonden op het terrein, hoewel het rooien van de bomen mogelijk wel een plaatselijke invloed op de bodem kan gehad hebben. Er zijn geen archeologische gegevens gekend over het plangebied.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Zie hierboven.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Deze vraag kan op basis van het bureauonderzoek alleen niet beantwoord worden.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

Het terrein zal verkaveld worden in zes loten, waarvan vijf toekomstige woningen (loten 1 t.e.m. 5), gesitueerd langsheen de Centrumstraat, en een loods (lot 6), ingeplant in het noordwestelijke deel van het terrein. Elk van de woningen wordt voorzien van een voor- en achtertuin, waarin een garage kan worden gebouwd. Om toegang te verschaffen tot deze garages en de achterliggende loods, wordt een nieuwe weg aangelegd in het westelijke deel van het plangebied. Rondom de nieuwe weg en loods wordt een groenzone aangelegd. Bij elk van de loten wordt een hemelwaterput met diameter van 2,65m uitgegraven. Er zullen aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het volledige plangebied: het bouwrijp maken van het terrein, de bodemingrepen voor de aanleg van de wegenis, de aanleg van

nutsleidingen en -voorzieningen, het uitgraven van de hemelwaterputten, de funderingswerken, het optrekken van de gebouwen, de aanleg van tuinen en groenzones, enz. Ook het werfverkeer zal invloed hebben op de ondergrond.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet met 100% zekerheid vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek. De kans op het aantreffen van een archeologische site is echter niet onbestaande.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Er dient een proefsleuvenonderzoek te worden uitgevoerd binnen de grenzen van het plangebied. Het proefsleuvenonderzoek bestaat uit het aanleggen van parallelle sleuven. De sleuven hebben als doel om het archeologisch potentieel voor sites met grondsporen in kaart te brengen. Zijn er archeologische sporen aanwezig? Behoren deze tot één of meerdere periodes? Daarnaast is het ook belangrijk om de verstoringsgraad in kaart te brengen. Zijn de sporen goed bewaard? Kunnen er verstoringzones afgebakend worden? Afsluitend is het belangrijk om alle gegevens samen te beschouwen om zodoende een uitspraak te kunnen doen over het potentieel van het terrein. Hierbij wordt afgewogen of verder onderzoek nodig is in de vorm van een opgraving, over een deel of volledig het terrein, of kan er overgegaan worden tot een vrijgave bij afwezigheid van archeologische sporen. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

4. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Olsene (Zulte) Centrumstraat (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen meer dan 3000m² bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein is ca. 3254m² groot, heeft een min of meer vierkante vorm en sluit in het oosten aan op een zijweg van de Centrumstraat en in het zuiden op de Groeneweg, met meteen ten zuiden ervan de spoorlijn Gent-Rijsel. Ten noordoosten van het plangebied loopt de Centrumstraat/ Oudenaardestraat (N459) via een brug overheen de spoorweg. Het terrein is onbebouwd en in gebruik als weiland. In het noordwestelijke deel is een depressie, waarrond enkele bomen groeien, aanwezig.

Het plangebied bevindt zich op ca. 700m ten zuiden van de huidige dorpskern van Olsene (en 1,5km ten zuidoosten van de oorspronkelijke dorpskern) en op ca. 2km ten noordoosten van het centrum van Zulte. Beide deelgemeentes zijn sinds de 20ste eeuw in toenemende mate met elkaar vergroeid door de relatief dichte bebouwing met woonwijken en bedrijventerreinen. Op de Villaretkaart uit 1745-1748 wordt de voorloper van de Centrumstraat reeds aangegeven ten oosten van het plangebied. Het terrein bevindt zich in deze periode nog in een nog grotendeels landelijke omgeving waarbinnen verspreid enkele hoeves voorkomen. Voornamelijk ten noorden van het terrein, rondom de Dries en in het huidige dorpscentrum van Olsene is reeds meer bebouwing aanwezig. Het plangebied zelf is onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond. Op de Ferrariskaart uit 1777 wordt binnen het terrein een site met walgracht aangegeven, die op basis van de 19de-eeuwse kaarten mogelijk eerder meteen ten noordoosten van het plangebied gesitueerd dient te worden. Dit zou eveneens de huidige depressie langsheen de noordwestelijke zijde van het plangebied verklaren. De Atlas der Buurtwegen (1840) toont voor het eerst de spoorweg 'Courtrai à Gand' meteen ten zuiden van het terrein. Het plangebied is in deze periode onbebouwd. De Kaart van Popp (1842-1879), kaart van Vandermaelen (1846-1856) en de topografische kaart van 1862 geven een gelijkaardige situatie weer. Op de topografische kaart van 1884 lijkt de site met walgracht ten noordoosten van het terrein te zijn verdwenen. Het terrein is ook in deze periode onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond. Tegen 1971 wordt een groot deel van het plangebied ingenomen door een bos dat zich verder uitstrekt naar het zuidwesten. Het huidige woonhuis ten westen van het terrein is in deze periode reeds aanwezig. In de volgende decennia krimpt het bos in tot er op de luchtfoto van 2000-2003 geen bomen meer aanwezig zijn binnen de grenzen van het plangebied. In het zuidelijke deel van het terrein is een verharding aanwezig die tot het woonhuis op het aangrenzende perceel leidt. Tegen 2009 wordt de Centrumstraat heraangelegd, waardoor deze nu in het oosten meteen aansluit op het plangebied. Het plangebied blijft tot op heden onbebouwd. Afgaande op de cartografische en luchtfotografische bronnen kan gesteld worden dat het plangebied zich (vermoedelijk) net ten zuiden bevindt van een site met walgracht. Een deel van de oorspronkelijke walgracht situeert zich op de noordwestelijke grens van het terrein. Het is niet uit te sluiten dat deze site een middeleeuwse voorloper kent. Er lijken geen grootschalige bodemverstoringen te hebben plaatsgevonden op het terrein, hoewel het rooien van de bomen mogelijk wel een plaatselijke invloed op de bodem kan gehad hebben.

Olsene is gelegen in de Vlaamse Zandstreek, binnen het Leie-Schelde Interfluvium, en kent een matig golvend reliëf met depressies van ca. +6m TAW ter hoogte van de (oude) Leie en hoogtes van ca. +15m TAW op de stuifzandruggen in het westen. Algemeen is sprake van een hellend reliëf dat stijgt van noordwest naar zuidoost. Enkele beekvalleien die uitmonden in de (oude) Leie doorsnijden de hoger gelegen gronden. Het terrein bevindt zich ca. 1km ten noordoosten van de Zoubeek, die van de hogere gronden in het zuidoosten naar de Leie in het noordwesten vloeit. Het plangebied zelf situeert zich op de ietwat hoger gelegen gronden ten zuidoosten van de Leievallei en kent een microreliëf dat wordt gekenmerkt door een depressie (ca. +11,8m TAW) in het noordwesten. De rest van het plangebied situeert zich op een hoogte die schommelt tussen ca. +13,1m TAW en ca. +13,4m TAW. Er kunnen droge zandbodems met sterk gevlekte, verbrokkelde of discontinue textuur B-horizont (type Zbc(h)) verwacht worden binnen het plangebied.

Hoewel de gekende archeologische waarden in de omgeving van het plangebied voornamelijk het resultaat zijn van cartografische en/of historische studies, luchtfotografische prospectie en veldkartering en gravend onderzoek vooralsnog schaars is in de omgeving van het plangebied, wijzen de archeologische vaststellingen op menselijke aanwezigheid in de omgeving vanaf het neolithicum. Daarnaast zijn ook reeds enkele Romeinse vondsten gekend en worden verschillende middeleeuwse sites, waaronder twee (voormalige) kasteelsites en diverse (laat-) middeleeuwse sites met walgracht, gekarteerd. Dit toont aan dat de regio al lang wordt gefrequenteerd. Op basis van de cartografische gegevens van het plangebied zelf, lijkt er zich bovendien ook een site met walgracht aanwezig te zijn geweest net ten noordoosten van het terrein. De huidige depressie langs de noordelijke zijde van het terrein vormt hier mogelijk nog een restant van. Er kan aan het terrein dan ook een verhoogde archeologische verwachting worden toegekend voor sites met grondsporen uit de late middeleeuwen/nieuwe tijd. Sites met grondsporen uit oudere periodes zijn eveneens niet uit te sluiten. Er zijn geen bodemkundige (bijvoorbeeld aanwezigheid van een podzolbodem) of landschappelijke (bijvoorbeeld ligging nabij een natuurlijke waterloop, of op een hellend terrein) aanwijzingen voor een verhoogd potentieel voor de aanwezigheid van een *in situ* bewaarde steentijd artefactensite.

Het terrein zal verkaveld worden in zes loten, waarvan vijf toekomstige woningen (loten 1 t.e.m. 5), gesitueerd langsheen de Centrumstraat, en een loods (lot 6), ingeplant in het noordwestelijke deel van het terrein. Elk van de woningen wordt voorzien van een voor- en achtertuin, waarin een garage kan worden gebouwd. Om toegang te verschaffen tot deze garages en de achterliggende loods, wordt een nieuwe weg aangelegd in het westelijke deel van het plangebied. Rondom de nieuwe weg en loods wordt een groenzone aangelegd. Bij elk van de loten wordt een hemelwaterput met diameter van 2,65m uitgegraven. Er zullen aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het volledige plangebied: het bouwrijp maken van het terrein, de bodemingrepen voor de aanleg van de wegenis, de aanleg van nutsleidingen en -voorzieningen, het uitgraven van de hemelwaterputten, de funderingswerken, het optrekken van de gebouwen, de aanleg van tuinen en groenzones, enz. Ook het werfverkeer zal invloed hebben op de ondergrond.

Het plangebied kent een verhoogde verwachting voor archeologische sites met grondsporen. Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet aangetoond worden. De geplande werken kunnen een impact hebben op eventueel aanwezig archeologisch erfgoed. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van de omgeving, waarover archeologisch nog maar weinig

gekend is. Er dient dus verder vooronderzoek plaats te vinden, in uitgesteld traject, omdat de gronden pas in eigendom komen onder opschortende voorwaarde van het verkrijgen van de omgevingsvergunning.

Het verder vooronderzoek bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. De modaliteiten van dit verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

5. Bibliografie

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Blauw Kasteelken*, geraadpleegd op 10 maart 2021 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/31561>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *De Zwiekezwai*, geraadpleegd op 9 maart 2021 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/31564>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Domein Kasteel van Olsene*, geraadpleegd op 9 maart 2021 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/38434>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Dries (ZUL-DRI-09)*, geraadpleegd op 9 maart 2021 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/150264>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Groeneweg 1*, geraadpleegd op 9 maart 2021 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/31576>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Houtstraat 7*, geraadpleegd op 10 maart 2021 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/31569>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Kappellestraat 1*, geraadpleegd op 10 maart 2021 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/32884>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Kasteel Ter Wallen*, geraadpleegd op 9 maart 2021 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/31563>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Kerkemeerselken circulaire structuur 624*, geraadpleegd op 9 maart 2021 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/154752>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Kerkstraat 1*, geraadpleegd op 9 maart 2021 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/31577>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Olieberg*, geraadpleegd op 9 maart 2021 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/40095>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Olsene*, geraadpleegd op 9 maart 2021 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14235>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Pontepuutstraat 1*, geraadpleegd op 10 maart 2021 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/31575>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Poortewallehoeve*, geraadpleegd op 10 maart 2021 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/31574>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, *Wappers molen*, geraadpleegd op 10 maart 2021 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/31562>.
- Denewet L., Holemans H., 2016. *Wappersmolen. Olieslagerij Van Damme*, geraadpleegd op <https://www.molenechos.org/verdwenen/molen.php?nummer=3507>.
- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>
- <http://www.geopunt.be/kaart>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/>
- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>
- <https://www.dov.vlaanderen.be/>

- Wikipedia 2020, *Olsene*, geraadpleegd op 9 maart 2021 op <https://nl.wikipedia.org/wiki/Olsene>.

6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2020 (bron: geopunt.be).....	7
Figuur 2 Uitsnede uit het ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).....	8
Figuur 3 Geplande werken geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).	9
Figuur 4 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).....	11
Figuur 5 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI). 11	
Figuur 6 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).	12
Figuur 7 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be). ..	12
Figuur 8 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).	13
Figuur 9 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).	14
Figuur 10 Zicht op het plangebied op de potentiële bodemerosiekaart, geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).	14
Figuur 11 Zicht op de bodemkaart met aanduiding van het plangebied (bron: DOV).	15
Figuur 12 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).....	16
Figuur 13 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).....	17
Figuur 14 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (type 3) (bron: geopunt.be).	17
Figuur 15 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (type 6) (bron: geopunt.be).	18
Figuur 16 Uitsnede uit de Villaretkaart met aanduiding van het plangebied (geopunt.be).	20
Figuur 17 Uitsnede uit de Ferrariskaart met benaderend aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).....	21
Figuur 18 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be). 21	
Figuur 19 Uitsnede uit de Poppkaart ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).	22
Figuur 20 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).	22
Figuur 21 Uitsnede uit de topografische kaart van 1862 ter hoogte van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).	23
Figuur 22 Uitsnede uit de topografische kaart van 1884 ter hoogte van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).	23
Figuur 23 Uitsnede uit de topografische kaart van 1910-1947 ter hoogte van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).	24
Figuur 24 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).....	24
Figuur 25 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).....	25
Figuur 26 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).....	25
Figuur 27 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2009 (bron: geopunt.be).....	26
Figuur 28 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be en CAI).....	29